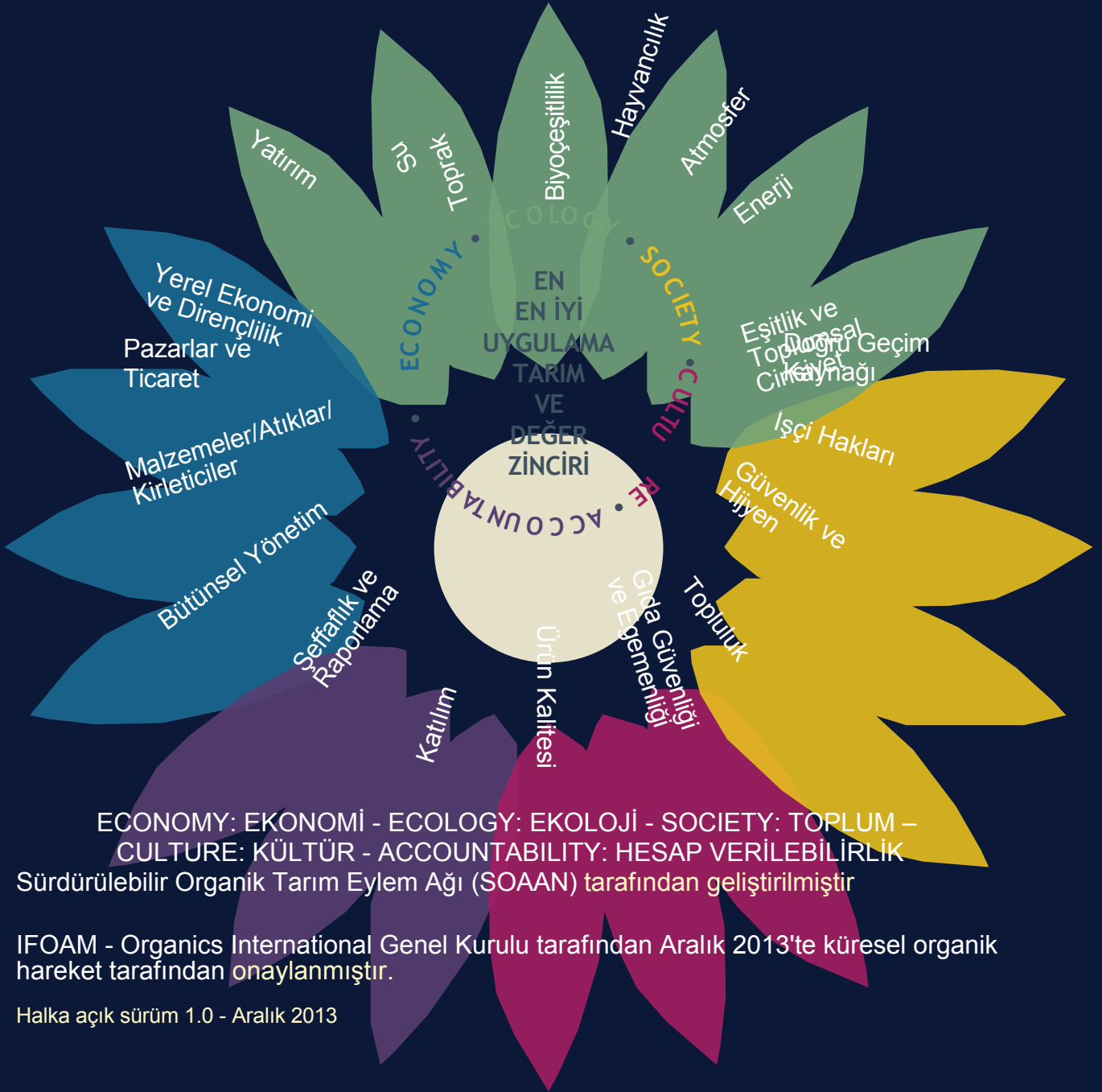

TARIM VE DEĞER ZİNCİRİ İÇİN EN İYİ UYGULAMA KILAVUZU

En İyi Uygulama Kılavuzu

Tarım ve Değer Zincirleri için

Sürdürülebilir Organik Tarım Eylem Ağı (SO Sürdürülebilir Organik Tarım Eylem Ağı (SOAAN))

SOAAN tarafından geliştirilmiş, IFOAM – Organics International Genel Kurulu tarafından Aralık 2013'te küresel organik hareket tarafından onaylanmıştır.

Genel sürüm 1.0 – Aralık 2013

İçinde

I. Sürdürülebilir Tarım: Küresel Tartışma, Organik Yaklaşım	3
A. Organik Hareket: Değer Zincirinde Liderlik	3
B. Bu Belgenin Kullanım Alanları	4
C. Organik Hareketin Sürdürülebilir Bir Toplumda Tarım Vizyonu	4
II. En İyi Uygulamalar	5
A. Sosyal Boyut: İnsanlar eşitlik ve adalet içinde yaşar	6
1. Eşitlik ve cinsiyet	6
2. Doğru geçim	6
3. Çalışma hakları	7
4. Güvenlik ve Hijyen	8
B. Ekolojik Boyut: Ortak kaynaklar sürdürülebilir bir şekilde kullanılır	9
1. Su – Kalite ve Miktar	9
2. Toprak ve Verimlilik	10
3. Biyolojik Çeşitlilik	11
4. İnsani ve sağlıklı hayvancılık	15
5. Atmosfer --- Sera gazları ve hava kirliliği	17
6. Enerji	18
C. Ekonomik Boyut: Ticaret refaha yol açar	2
1. Yatırım	20
2. Yerel Ekonomi ve Ekonomik Dayanıklılık	21
3. Pazarlar ve Ticaret	23
4. Malzemeler, Kirleticiler ve Atıklar	24
D. Kültürel Boyut: İlham, yenilikçilik, liderlik ve fedakarlık teşvik edilir. Topluluklar istikrarlıdır ve gelişir.	26
1. Kişisel Gelişim ve Toplumsal Kalkınma	26
2. Gıda Güvenliği ve Gıda Egemenliği	28
3. Ürün Kalitesi	29
E. Hesap Verebilirlik Boyutu: İnsanlar eylemlerinden sorumludur; eylemler şeffaf bir şekilde gerçekleştirilir; paydaşlar katılım için teşvik edilir	31
1. Bütünsel yönetim	31
2. Şeffaflık ve raporlama	32
3. Katılım	34
Ekler	36
Ek 1 – Tanımlar	36

I. Sürdürülebilir Tarım: Küresel Tartışma, Organik İK Yaklaşım

Tarım, insan uygarlığının önemli bir parçasıdır. Artan insan nüfusu, beslenme alışkanlıklarının değişmesi ve yıkıcı tarım uygulamalarının neden olduğu doğal kaynakların tükenmesi ve bozulması, tarımın sürdürülebilirliği için zorluklar oluşturmaktadır. Mevcut egemen paradigma altında, açlık yaygınlaşırken sağlık sorunları çoğalmakta, toprak verimliliği, tatlı su kalitesi ve miktarı ile biyolojik çeşitlilik azalmaya devam etmektedir. -Geleneksel tarıma dayalı, yenilenebilir enerji ve kaynakları kullanmayan bu paradigmayı sürdürme çabaları yetersiz kalmaktadır. Mevcut yıkıcı uygulamalardan, kısa ve uzun vadede sürdürülebilir üretim ve gıda tüketimini iyileştirmeyi amaçlayan entegre ve bütüncül bir yaklaşıma geçmek için bir paradigma değişikliği gerekmektedir.-

A. Organik Hareket: Değer Zincirinde Liderlik

Bu belge, organik hareketin¹ sürdürülebilir tarımla ilgili küresel tartışmaya katkısıdır. Amacı, dünyanın her yerinden insanları, modern tarımın gezegenimizde izlediği yıkıcı yolu tersine çevirmek için işbirliği içinde çalışmaya yönlendirmek, rehberlik etmek ve ilham vermektir. Bireylerin ve kuruluşların kendi yaratıcılıklarını kullanarak liderlik üstlenmelerini, kendi performanslarını ve uygulamalarını, yaşam kalitelerini ve topluluklarının refahını iyileştirmelerini sağlamayı amaçlamaktadır.

Sürdürülebilir tarıma geçiş, değer zincirindeki tüm aktörlerin davranışlarında da gerekli değişiklikleri gerektirdiğinden, bu belge nihai tüketiciye kadar tüm değer zincirini kapsamaktadır. Değer zincirindeki her bir taraf, kendi gelişim aşamasına bakılmaksızın, durumlarının benzersiz ancak ortak bir bütünün parçası olduğunu bilerek bu kılavuzları kullanabilir. Araştırma, politika, pazarlama veya destekleyici altyapı dahil olmak üzere bu değer zincirlerini destekleyen ve bunlarla etkileşimde bulunan diğer tüm paydaşlar da bu kılavuzları kullanabilir.

Organik tarım, doğal kaynaklarımızı korumak ve restore etmek için çözümler sunar. Sürdürülebilir tarımın inşa edilebileceği, istikrarlı insan toplumlarının güvence altına alınabileceği ve tüm yaşam formlarını destekleyen sağlıklı ekolojik sistemlerin korunabileceği bir çekirdek oluşturur. Bu sonuçları destekleyen bilimsel ve araştırma bulguları giderek artmaktadır⁽²⁾. Bu belgede açıklanan kılavuzlar ve uygulamalar, organik hareketin üyeleri tarafından katılımcı bir süreç sonucunda ortaya çıkmış ve bu süreçte toplanan düşünceleri yansıtmaktadır³.

Organik yaklaşımlar ve yöntemler sürekli olarak iyileştirilmelidir. Sürdürülebilirlik son derece karmaşık bir konudur. İyileştirme için sürekli araştırma ve yenilik gereklidir.

¹ Bu belge, organik yöntemler kullanan ve Organik Tarım İlkelerine dayanan her sistemi "Organik Tarım" olarak ve bu tür uygulamaları ve sistemleri kullanan her çiftçiye, ürünleri organik olarak pazarlanıp pazarlanmadığına bakılmaksızın "organik çiftçi" olarak kabul eder. Biyolojik, biyodinamik, permakültür, agroekolojik veya doğal tarım vb. de organik tarım yöntemi ve yaklaşımlarıyla uyumlu olarak kabul edilir. Organik tarım, herhangi bir arazi ve/veya kaynak mülkiyetine özel değildir ve sınırlı değildir. bir çiftlik büyüklüğüne kadar.

² Lütfen www.ifoam.bio/en/best--practices--resource--library ve www.organic--research.net adreslerini ziyaret edin.

³ Lütfen www.ifoam.bio/en/soan--history.

üretim teknikleri ve verimleri, organik tarımın ekolojik sürdürülebilirliği ve değer zincirlerinde sosyal sorumluluk ve adalet. Değer zincirindeki operatörlerin yapması gereken birçok ve bazen birbiriyle çelişen hususları ve seçimleri daha iyi anlamalı ve dengelemeliyiz. Bu belge bu nedenle, sürekli fikir alışverişi için canlı bir belge ve platform olarak tasarlanmıştır ve mevcut en iyi düşünceleri ifade etmek için periyodik olarak gözden geçirilecek ve iyileştirilecektir. Belgenin daha da geliştirilmesine geniş katılımı teşvik ediyoruz.

Organik hareketin çabalarının bir boşlukta var olmadığını da kabul ediyoruz. Dünyanın karşı karşıya olduğu ve çiftçilerin ve değer zincirinin maruz kaldığı zorlukları yaratan daha geniş ve daha derin tarihsel, siyasi, sosyal ve ekonomik güçler vardır. Bu nedenle, organik tarım ve organik hareket, sürdürülebilir ve sağlıklı bir toplumun ortaya çıkması için gerekli tüm değişikliklerin gerçekleştirilmesinden tek başına sorumlu olarak görülmemelidir. Daha ziyade, insanlar organik yaşam yaklaşımlarını daha iyi bir toplum için kendi katkılarını sağlamak için bir araç olarak kullanabilirler. Hükümetleri ve tüketicileri, bu belgede açıklanan hedefleri ve uygulamaları aktif olarak desteklemeye çağırıyoruz.

B. Bu Belgenin Kullanım Alanları

Bu belgenin metni, normatif değil, biçimlendirici niteliktedir. Kendisi bir uyum belgesi olarak tasarlanmamıştır. Olası kullanım alanları şunlardır:

- Çiftliklerin ve işletmelerin ekolojik, toplumsal, kültürel ve ekonomik sürdürülebilirliğini iyileştirmek için kılavuz olarak hizmet etmek;
- Organik ve sürdürülebilir tarımı ve ilgili değer zincirlerini iyileştirmek için araştırma ve geliştirme gündemleri belirlemenin temelini oluşturmak;
- Tarım ve değer zincirleri için programlar, operasyonlar ve sürdürülebilirlik değerlendirme araçları için bir referans noktası olarak hizmet etmek;
- Bir operasyonun kendi kendini değerlendirmesine veya dış değerlendirmesine ve şeffaflığına yardımcı olmak için göstergeler ve ölçütlerin geliştirilmesini ve kullanılmasını teşvik etmek; -
- Belirli sürdürülebilirlik uygulamalarının bölgesel ve küresel etkilerinin değerlendirilmesini sağlamak;
- Hükümet ve sivil toplum kuruluşlarının politika gündemlerini bilgilendirmek ve etkilemek;
- Sürdürülebilirlik konularında kapasite geliştirme, eğitim ve farkındalık yaratma için bir kaynak sağlamak.

C. Organik Hareketin Sürdürülebilir Bir Toplumda

Tarım Vizyonu

Sürdürülebilir kalkınmaya organik yaklaşım, sağlık, ekoloji, özen ve adalet ile ilgili IFOAM'ın dört Organik Tarım İlkesine dayanmaktadır. Organik tarım, yeryüzündeki tüm canlı sistemlerin sağlığını sürdürmek için bütüncül ilkeleri kapsar. Adalet, insanlar ve tüm canlı türler tarafından paylaşılan eşitlik, saygı, hakkaniyet ve dünyanın yönetimini ilgilendirir. Özen, İhtiyatlılık İlkesini uygulamayı, verimliliği ve üretkenliği sorumlu bir şekilde artırmayı içerir.

“Organik tarım, toprakların, ekosistemlerin ve insanların sağlığını sürdüren bir üretim sistemidir. Olumsuz etkileri olan girdilerin kullanımından ziyade, ekolojik süreçlere, biyolojik çeşitliliğe ve yerel koşullara uyarlanmış döngülere dayanır. Organik tarım, ortak çevreye fayda sağlamak ve tüm paydaşlar için adil ilişkiler ve iyi bir yaşam kalitesi teşvik etmek için gelenek, yenilik ve bilimi birleştirir.”
(IFOAM Organik Tarım Tanımı, 2007)

Organik tarım, insan sağlığı, doğal dünya ve tarımsal üretim sistemlerinin birbiriyle bağlantılı olduğunu kabul eder. İnsanların doğanın ortakları ve katılımcıları olduğu ve tarım ve gıda sistemlerinin, insanların ekosistem hizmetleri için bağımlı olduğu doğal sermayeyi koruması ve geliştirmesi gerektiği varsayımından hareket eder. Sürdürülebilir insan toplumu, ayrı bir sistem olarak değil, doğanın ayrılmaz bir parçası olarak kabul edilir.

-Tarımda sürdürülebilir kalkınmanın merkezinde çiftlik ve çevresi ile çiftlikte yaşayan ve çalışan insanların refahı yer alır. Diğer tüm insan faaliyetleri gibi çiftlikler de izole bir şekilde var olmazlar. Gıda tüccarları ve işleyicileri de birincil üretim sistemlerinde sürdürülebilirliğin tüm bileşenlerini desteklemekle sorumludur. Kırsal kalkınma, küresel sürdürülebilirlik için hayati öneme sahiptir.

Aile çiftlikleri arasında koordinasyonun iyileştirilmesi topluma büyük fayda sağlayabilir. Bu bağlamda, küçük çiftçilere ve aile çiftçilerine, tarım toplulukları ve pazarları ile birlikte özel önem verilmektedir. Küçük çiftçiler ve aile çiftlikleri, gelişmekte olan ülkelerde, özellikle de temel gıda maddelerinin çoğunun üretildiği Afrika ve Asya'da gıda üretiminin baskın biçimlerini temsil etmektedir.

Daha büyük çiftlikler de sürdürülebilir bir şekilde yönetilebilir ve insanları istihdam etmek ve yenilikçi uygulamaları denemek için daha fazla kaynağa sahip olabilir. Sürdürülebilir çiftlikler ve kırsal topluluklar yoksulluktan uzaktır, kendi gıda güvenliği ve gıda egemenliğine sahiptir ve öğrenme ve toplumsal yaşam kalitesini iyileştirme fırsatları sunar.

Kentsel ortamlar ve nüfus, kırsal kalkınmada sinerjik ve tamamlayıcı ortaklardır. Şehirler, ticaretin daha büyük ölçekte gerçekleştiği, kaynak ve fikir alışverişinin yeni yollar bulduğu ve bilgi ve yeniliklerin dünyanın diğer bölgelerine yayıldığı bağlantı noktalarıdır. Tarım ve bahçecilik de kentsel ortamlarda gıda güvenliğine, yaşam kalitesine ve çevre sorunlarına ilişkin farkındalığa katkıda bulunur. Bu kentsel faydaların, gıdanın kökenlerini dikkate alan daha geniş bir bağlama bağlanması, toplumun tüm tarımsal üretim sistemlerinin, kentsel ve kırsal, sürdürülebilirliğini artırma motivasyonunu desteklemenin bir yoludur.

II. En İyi Uygulamalar

Bu belge, sürdürülebilirliği beş tamamlayıcı ve etkileşimli boyuta ayırır: sosyal, ekolojik, ekonomik, kültürel ve hesap verebilirlik. Açıklık sağlamak için her biri kendi hedefleriyle ayrı ayrı sunulmuştur. Aralarında hiyerarşi veya tercih yoktur. Her boyut, organik hareketin değerleri ve yaklaşımı ile her biriyle ilgili en iyi uygulamalar açısından tartışılan bir dizi tamamlayıcı yönlere ayrılmıştır.

En iyi uygulamalar, boyutlarda tanımlanan hedeflere ulaşmaya yol açan faaliyetler olarak anlaşılmalıdır. Bu belge, küresel bir perspektif içinde çalışır ve dünyada ilgili faaliyetlerin yürütüldüğü her yerde sürdürülebilirliğe yönelik performans ve ilerleme için kılavuzlar sunar. En iyi uygulamanın bağlama özgü olduğunu kabul eder: bu nedenle, herhangi bir üretici veya kuruluş tarafından uygulanabilecek her türlü en iyi uygulamayı fark etmeye, saygı duymaya, yorumlamaya ve paylaşmaya çalışırız. Ayrıca, sürdürülebilirliği dinamik bir kavram olarak anlıyoruz: en iyi uygulamaya yönelik bütüncül bir yaklaşımı oluşturan unsurlar, herhangi bir taraf için zaman içinde değişir. En iyi uygulamalar, sürekli iyileştirme tutumunu dolaylı olarak içerir.

A. Sosyal Boyut: İnsanlar eşitlik ve adalet içinde yaşar; haklara dayalı bir yaklaşım. -

-Açıklama: Tüm insanlar eşit ve karşılıklı saygıyı hak eden haklarla doğarlar. Bunlar arasında güvenlik hakkı, ayrımcılığa maruz kalmama hakkı, öğrenme fırsatlarına erişim hakkı, kendini belirleme hakkı ve haklı geçim hakkı yer alır.

Amaç: Toplumsal faaliyetlere katılmak tüm katılımcılara fayda sağlamalıdır. Belirli bir faaliyetin faaliyetlerine doğrudan katılan her kişi, temel insan haklarının ve insana yakışır bir yaşam sürme ve elde etme fırsatlarının güvence altına alınmasını sağlamalıdır.

1. Eşitlik ve cinsiyet

Değerler ve İlkeler

- Tüm insanlar eşit muameleyi hak eder.
- Kadınlar ve erkekler, toplumun ihtiyaçlarını karşılamak için eşit derecede önemli ve gerekli bakış açılarına, becerilere ve yaklaşımlara sahiptir.
- İnsan potansiyelinin en üst düzeye çıkarılması, faaliyetlerin ve toplulukların gelişmesine yol açar. Topluluk üyeleri, mevcut ve gelecekteki yaşamları hakkında kararlar almak ve kendi refahlarından memnuniyet aramak için uygun fırsatlara sahip olmalı ve başkalarının refahına katkıda bulunmak için motive olmalıdır.- -being ve be motivated to contribute to the well-- -being of others.

Uygulama Örnekleri

- -Tüm paydaşlara sıkı bir eşitlik ve ayrımcılık karşıtı politika ve uygulama uygulanır. İşe alım, ücretlendirme, kaynaklara ve eğitime erişim ve kariyer fırsatları konusunda cinsiyet ayrımcılığı yoktur.
- Kadınlar, azınlıklar ve dezavantajlı personel gibi savunmasız gruplar proaktif olarak desteklenir. Değer zinciri aktörleri, topluluklarında fiziksel ve/veya zihinsel engelli kişileri uygun işlere işe alır.

2. Doğru yaşam

Değerler ve Kılavuzlar

- Yeterli ücret düzeyi, yoksulluğu önlemek için yeterli emeklilik ve sosyal güvenlik dahil olmak üzere geçimini sağlama imkânını garanti eder.

- Sağlığın korunması için temel ihtiyaçların karşılanmasının yanı sıra, iyi- -being, işverenlerin, çalışanların ve ailelerinin yeni beceriler, bilgiler ve yetenekler geliştirebilmelerini de gerektirir. Daha eğitimi, memnun ve refah içindeki bir işgücü ve yerel topluluk, sadakat, yenilikçilik ve gelişen bir yerel kltrden daha fazla yararlanma olasılığı yüksektir. Topluluğun bu özellikleri, tarım hayatını daha çekici hale getirerek nüfusu istikrara kavuşturur ve sakinlerin daha iyi bir yaşam arayışıyla g etmelerini önler.

Uygulama rnekleri

- Fiyatlar, bu belgeye uygun olarak çiftçilerin ve tarım işçilerinin ve ailelerinin doğru bir geçimini desteklemek de dahil olmak üzere, yenilenebilir bir ekolojik sistemi sürdürmenin tüm sürecinin gerçek maliyetini yansıtır.
- Tüm tedarik zinciri düzeylerindeki işverenler, tüm çalışanların makul bir yaşam standardı ve sosyal güvenliği için yeterli ücretler der.
- Çiftlik veya işletme yerinde ikamet eden çalışanlara, bu referans belgede açıklanan sürdürülebilirlik boyutlarının amaçlarına uygun konut sağlanır.
- Çalışanlar kr paylaşımı (profit--) veya fiyat paylaşımı (price--) programlarına katılırlarsa, aldıkları faydalar üstlendikleri risklerle orantılıdır.
- Çalışanlara, işletmede iyileştirmeler sağlamaları için teşvikler ve ödüller verilir.
- Çalışanlar, emeklilik veya emeklilik planlarına katkıda bulunabilir veya uzun- -vadeli hizmetleri için bu tür faydalar elde edebilir.
- Çalışanlara, işlerini zenginleştirmek ve/veya pozisyonlarında ilerlemek için potansiyel sağlayan iş- ile ilgili eğitimler sunulur.

3. işçi hakları

Değerler ve Yönergeler

- Herhangi bir topluluk veya çalışma ortamında çalışanların pozisyonlarından ne kadar memnun olursa, faaliyetler o kadar istikrarlı olur ve başarılı olma olasılığı o kadar artar.
- Tüm alışanlar, ilgili yasal çerçeveler içinde, uygun gördükleri şekilde barışçıl bir şekilde örgütlenme ve bir araya gelme özgürlüğüne sahip olmalıdır.
- Çalışanlar, yeteneklerinin en iyi şekilde çalışmakla yükümlüdür.
- Genel olarak, bir işletmenin çalışan sayısı ne kadar fazla olursa, işgücü ve insan haklarının sayđı görmesini sağlamak için o kadar fazla kaynak ayırması gerekir. Tarım işçisi çalıştırmak zorunda olan küçük çiftçiler de yine de uygun uygulamaları hayata geçirmelidir.
- Sürdürülebilir bir değer zincirinin her bir halkası, kendi faaliyetlerinde yer alan tüm kişilerin haklarına sayđı duymaktan sorumludur.

Uygulama rnekleri

- işletmeciler, yerli halkların haklarına sayđı gösterir, yani sakinleri veya çiftçileri yoksullaştırılmış, mlkszleştirilmış, smrgeleştirilmış, sürülmüş, sürgün edilmiş veya öldürülmüş olan arazileri kullanmaz veya smrmez. Tüm araziler, asıl sakinlerinin zgr ve önceden bilgilendirilmış rızası ile kullanılır. *Not:*

Tarih boyunca birçok toplum bu ilkeleri ihlal etmiştir. Amacımız, bu ihlallerin bir daha asla tekrarlanmamasını sağlamaktır.

- İşletmeler, her çalışanla istihdam koşullarını açıkça kabul eder.
- Değer zincirinde hiçbir şekilde zorla veya gönülsüz işçilik kullanılmamaktadır. İşletmeler çocuk işçiliği kullanmamaktadır. Çocukların çalışması yalnızca aşağıdaki durumlarda izin verilir:
  - Bu tür işler, çocukların sağlığı ve güvenliği için tehlikeli veya zararlı olmamalıdır;
  - Bu tür işler çocukların eğitim, ahlaki, sosyal ve fiziksel gelişimini tehlikeye atmaz; ve
  - Çocuklar yetişkinler tarafından denetlenir ve yasal vasilerinden izin almış olmalıdır.
- Tüm değer zinciri operasyonları, temel insan hakları, adil ve insana yakışır çalışma koşulları ve diğer faydalar dahil olmak üzere sosyal adalet politikasına sahiptir ve bunu uygular. İnsan Hakları bölümünde açıklanan ilkelerden herhangi birini ihlal eden işlemleri işlemlerinden hariç tutarlar. *Not: Daha küçük işletmeler bu tür uygulamaları daha gayri resmi bir şekilde ele alabilir, ancak yine de yaptıkları konusunda şeffaf olmalıdır.*
- Faaliyetlerin sahipleri ve yöneticileri, çalışanlarının veya sözleşmeli küçük çiftçilerin toplu örgütlenmesini olumlu ve aktif bir şekilde teşvik eder.
- Operasyonlar, çalışanlarına daha güvenli bir geçim kaynağı sağlamak için daha kalıcı sözleşmeler sunarak istihdam uygulamalarında istikrarı hedefler. Düzenli/sözleşmeli istihdam, geçici istihdama göre genellikle tercih edilir.

4. Güvenlik ve Hijyen

Değerler ve Kılavuzlar

- İnsanların sağlığı ve güvenliği, bireyler, aileleri ve toplulukları için birincil öneme sahiptir. İstikrarlı ve sağlıklı bir iş gücü, iş dünyası, yerel ekonomi ve topluluk için faydalıdır. Güvenli koşullar, sağlık hizmetleri maliyetlerini azaltır.
- Organik çiftliklerde çalışan işçiler, toksik tarım kimyasallarının kullanılmaması nedeniyle önemli ölçüde daha az sağlık riski altındadır.- -use of toxic agro- -

Uygulama Örnekleri

- Tüm işyerleri, çalışanlarına içilebilir su, temiz yemek yeme koşulları ve uygun sağlık tesisleri sağlar.
- Çalışanlar, çalışma ortamlarında bulunan tehlikeler konusunda eğitilir. Tüm çalışanlar gürültü, toz, güneş ışığı, makine ve ekipmanlarla ilgili aşırı tehlikeler ve kimyasallara ve atıklara maruz kalma konusunda yeterli koruma sağlar.
- Ulusal mevzuatın bulunmadığı durumlarda, belirli bir işletme tüm çalışanlarına ve ailelerine eşit sağlık hizmetleri paketi sağlar.

B. Ekolojik Boyut: Ortak kaynaklar sürdürülebilir şekilde kullanılır.

Açıklama: Ortak kaynaklar, gezegenin tüm halklarının hayatta kalmak için ihtiyaç duyduğu ve paylaştığı kaynaklardır. Bunlar arasında toprak, su, hava, hayvanlar, biyolojik çeşitlilik ve mineral kaynaklar bulunur.

--**Hedefler:** Besin döngüsünü ve tutulumunu artırarak toprak kalitesini iyileştirerek rejeneratif sistemleri teşvik etmek; yenilenebilir olmayan kaynaklara bağımlılığı ortadan kaldırmak; kirliliği ve insan kaynaklı iklim değişikliğini önlemek; hayvan refahına saygı göstermek; ve çiftlikler ve çevresindeki çeşitliliği artırmak.

1. Su – Kalite ve Miktar

Değerler ve Kılavuzlar

- Dünyadaki tüm maddi yaşam suya dayanır. Suyun kalitesi ve miktarı, herhangi bir ortamdaki yaşam formlarının varlığını sürdürmesi için belirleyici bir faktördür.
- Suyun kirlenmesi, sağlıklı organizmaların, ekosistemlerin ve toplulukların işleyişi için bir tehdit oluşturur.
- Belirli bir ürünün su kullanımı üzerindeki toplam etkisi, değer zincirinin her bir halkasının (çiftlikler dahil) kendi su kullanımını, kaynaklarını, çekilen miktarı, tahsisini ve kullanım sonrası suyun durumunu ve miktarını anlamaktan sorumlu olmasını gerektirir.
- Her biri tek başına çevresel etkisi önemsiz olan birçok faaliyetin, toplu olarak birikimli zararlı etkilere yol açabileceği dikkate alınarak, su havzasının genel sağlığı göz önünde bulundurulmalıdır. Bu tür etkilerin örnekleri arasında, akiferlerin, nehirlerin veya diğer su kaynaklarının tükenmesi ve aynı bölgedeki çok sayıda tarım, işleme ve/veya su ürünleri yetiştiriciliği faaliyetlerinin su kalitesi üzerindeki birikimli etkileri sayılabilir.

Uygulama Örnekleri

- Operatörler, uygulamalarının su kaynaklarını tüketip tüketmediğini veya bozup bozmadığını belirlemek için su kullanımlarını değerlendirir ve ardından verimliliği nasıl artıracıklarını planlar. Su kaynakları tüketilir veya bozulursa, operatörler düzeltici önlemler alır.
- Su kullanımı, kullanım zamanlamasının dikkatli bir şekilde planlanması, sistem tasarımı (su toplama ve ekim modelleri dahil), teknolojinin uygun kullanımı (sulama ve işleme ekipmanlarının özellikleri dahil), sızıntı ve israfın azaltılması ve mümkün olduğunda sistem aracılığıyla geri dönüşümün sağlanması yoluyla mümkün olduğunca verimli hale getirilir.
- Herhangi bir bölgedeki tüm su kullanıcıları, bu kaynakların diğer kullanıcılarının ihtiyaçlarını göz önünde bulundurur. Bu tür kaynaklara erişim haksız bir şekilde engellenmez. Toplumun genel refahı, belirli taraflar veya faaliyetler tarafından su kaynaklarının orantısız kullanımı veya su kaynaklarının kalitesine etkisi nedeniyle aşırı derecede tehlikeye atılmaz.-
- Sürdürülebilir tatlı su çekimi ve kullanımı, doğal su döngülerinin ve ekosistemlerin işleyişini bozmaz. Su kaynağına geri döndürüldüğünde, su ortam sıcaklığına yakın kalır. Bu nedenle, bölgelerindeki çiftçiler ve diğer değer zinciri aktörleri, kullandıkları suyu, bu belgede açıklanan koruma, genetik çeşitlilik ve kalite ile toprak oluşumu için en iyi uygulamaları destekleyecek şekilde yönetirler. Bu üç

husus da dikkate alınır.

- Operatörler, su kaynaklarını gübre veya diğer kimyasallarla kirletmez ve hayvan gübresi ve diğer patojen kaynaklarından kaynaklanan kirlenmeyi önler. Kullandıkları tüm malzemelerin ve bunların suya nasıl karışabileceğinin farkındadırlar ve olumsuz etkileri azaltmak için önlemler alırlar.
- Mahsuller ve hayvancılık, yetiştirilecekleri iklime ekolojik uyumlulukları açısından seçilir ve yönetilir, böylece su kaynaklarının uzun- -vadeli tükenmesi, su kalitesinin bozulması ve/veya toprak sağlığının zarar görmesi önlenir.
- Su yolları, çok çeşitli türler için önemli geçiş yollarıdır. Pompa, baraj vb. yapılar, göç veya ulaşım yollarını engellemez.

2. Toprak ve Verimliliği

Değerler ve Kılavuzlar

- Toprak, tarımın temelidir. Bu nedenle, yüksek kaliteli toprak oluşturmak, sürdürülebilir bir sistem için çok önemlidir.
- -Biyolojik aktivite, toprak kalitesinin ve sağlığının birincil göstergesidir. Yüksek kaliteli, verimli topraklar, rejeneratif bir ekolojik sistemin temeli olarak işlev görebilen canlı sistemlerdir. Toprak biyolojik aktivitesi ne kadar teşvik edilirse, üretkenlik potansiyeli de o kadar artar.
- Toksik bitki koruma maddelerinin ve tekniklerinin ortadan kaldırılması, toprak ve su kalitesini korur, toprak biyolojik aktivitesini engellemez ve insan ve hayvan sağlığını bozmaz.
- Sağlıklı topraklar, sağlıklı bitkilerin temelidir. Sağlıklı bitkiler, çevrelerine uyum sağlar ve gelişir, zararlı böcek ve hastalıkların saldırılarına karşı daha dayanıklıdır ve tarım açısından da iyi besin değeri sağlar. Sağlıklı mahsuller ve arazi kullanımı, potansiyel zararlı böcekleri besleyerek çiftliğin dengesinde rol oynayan yabancı biyolojik çeşitliliğe ev sahipliği yapar.
- Organik madde artışı, karbon tutulumunun temelidir ve iklim değişikliğinin etkilerine karşı koymaya yardımcı olur.
- -Organik madde içeriği yüksek ve iyi dokulu (- -compaction dahil) topraklar, düşük organik madde içeriğine sahip topraklara göre suyu daha iyi tutar, bu da sulama ihtiyacını azaltır, çığ tutma kabiliyetini artırır ve su emme ve seli önleme kabiliyetini artırır. Yüksek kaliteli topraklar ayrıca bitki köklerinin daha derin ve daha geniş bir alana yayılmasını sağlar, böylece bitkilerin su ve besin alımının verimliliğini artırır.
- -Belirli bir arazi parçasında mevcut doğal kaynakların tanınması ve bu sınırlar içinde tarım yapılması, verimlilik ve kâr beklentilerinin daha gerçekçi olmasını sağlar. Tarımsal faaliyetler dışındaki girdilerin kullanımının en aza indirilmesi, bunların çıkarılması, üretilmesi, imalatı ve/veya nakliyesinin olumsuz (küresel ve yerel) çevresel etkilerini en aza indirir. Ayrıca toprak, hava ve suyun ötrofikasyonunu da en aza indirir.
- Yerel tarımsal-- çevresel ve sosyo-- ekonomik koşullara uyarlanmış ekim planları, mahsul ve çeşit seçimi ve mahsul rotasyonları, tarım işletmelerinin uzun-- vadeli tarımsal ihtiyaçlarını ve ekosistem hizmetlerini aynı anda karşılar.

Uygulama Örnekleri

- Toprak, erozyon ve tesadüfi veya kasıtlı olarak hava şartlarına (güneş, rüzgâr, su, yangın ve hayvan trafiği) maruz kalma nedeniyle kayıplardan korunur. Toprak, mümkün olduğunca canlı bitkiler ve malçla örtülü tutulur.
- Toprağın organik madde içeriği artırılır. Çiftçiler toprağın biyolojik aktivitesini artırır ve biyolojik aktiviteyi bozan faaliyetlerin farkındadır. Toprağa gereksiz yere zarar verebilecek ağır ekipmanlara dikkat ederler ve sık sık toprak işlemeyi önlerler. Mümkün olduğunda, çok yıllık bitkiler ve tarım-- ormancılık türleri teşvik edilir.
- Çiftlikler toprak verimliliğini öncelikle çiftliğin kendisinden, dönüşümlü olarak yetiştirilen ürünlerin seçiminden, ürün ve diğer bitki artıkları geri dönüşümünden, azot- -bağlayıcı ve örtü bitkilerinin kullanımından ve hayvan gübresinden elde ederler. -Tarım sistemlerindeki besin maddeleri, verimliliği en üst düzeye çıkaracak, israfı ve kaybı en aza indirecek ve kapalı döngü sistemlerinde çiftlikte üretilen kaynakların kullanımını optimize edecek şekilde geri dönüştürülür.-----
- Çiftçiler, kompostlanmış bitki ve hayvan gübrelerinin toprağa karıştırılmasının, patojenlerin azaltılması, besin maddelerinin sızmasının önlenmesi ve topraktaki kalıntı besin maddelerinin artırılması gibi avantajlarını dikkate alırlar.
- Çiftçiler, topraklarındaki besin döngüsünü anlamaya çalışırlar. İz elementlerin ustaca kullanımı, makro-- elementlerin alımını iyileştirebilir.
- -Çiftçiler, zararlı böcekleri, hastalıkları ve yabancı otları kontrol etmek için öncelikle ürün rotasyonu, doğal düşmanlar ve biyolojik çeşitlilik yönetimi gibi birbiriyle ilişkili kültürel uygulamalara güvenirlir. Doğal ve en az toksik bitki koruma maddeleri tercih edilir; sentetik ve toksik pestisitlerden kaçınılır.
- -Toprakların su tutma kapasitesi artar. Toprak neminin tutulması, sulama yoluyla ilave su ihtiyacını azaltır, bu da sulamanın buharlaşma sonucu toprağa tuz birikmesini önler ve toprağın uzun vadeli verimliliğini sağlar.-
- Tuzlanma sorunlarına karşı daha iyi planlama yapılabilmesi için sulama suyunun tuz içeriği dikkate alınır.

3. Biyolojik çeşitlilik

Değerler ve Kılavuzlar

- Tarım, doğal ortamda ortaya çıkar ve işlevini yerine getirir. Gıda, ilaç ve/veya diğer faydalar için kullanılabilir çeşitlerin ve yerel türlerin kaynağı olarak doğanın çeşitliliğine saygı duyar ve değer veririz. Doğa, çiftlikte dengenin korunmasına katkıda bulunan birçok yararlı organizmanın yuvası ve sürekli bir ilham ve bilgi kaynağıdır. Doğal çevrenin dayanıklılığı, yaratıcılığı ve gücü, insan yeteneklerini ve kontrolünü aşar. Canlı ekosistemlerin geri kazanılması veya geri kazanılması, onları yok etmemizden daha fazla zaman alır. Bu kaynakları korumak bizim sorumluluğumuz ve çıkarımızdır.
- - olmayan sentetik herbisit, pestisit ve fungusitlerin yanı sıra hızlı etkili mineral gübrelerin (biyolojik dengeyi bozan) kullanımı, önemli bir nedendir.

organik çiftliklerin daha yüksek çeşitlilik özelliği için, ancak bu faktörler tek başına yüksek düzeyde işlevsel ve yabancı biyolojik çeşitliliği sağlamak için yeterli değildir.

- Biyoçeşitliliği aynı anda birkaç açıdan ele alıyoruz:
  - Bulunan ekosistem türlerinin çeşitliliği;
  - Mevcut türlerin sayısı;
  - Herhangi bir tür içindeki genetik çeşitlilik;
  - Yer üstünde ve yer altında bulunan çeşitlilik;
  - Mikro ve daha büyük organizmalarda bulunan çeşitlilik.
- İyi biyolojik çeşitlilik yönetimi, besin ağları, simbiyozlar, biyolojik haşere kontrolü vb. dahil olmak üzere çeşitli sistemin bileşenleri arasındaki yararlı etkileşimlerin sayısını ve derecesini optimize etmeyi gerektirir. Bu, işlevsel biyolojik çeşitlilik olarak adlandırılır.-
- Çeşitliliği yüksek tarımsal-- ekosistemlerin bakımı ve iyileştirilmesi, çiftliklerin modern iklim değişikliği/bozulma fenomenlerine (örneğin ısınma eğilimleri, şiddetli fırtınalar ve özellikle kurak veya yağışlı mevsimler) karşı direncini artırır. Entegre, sürdürülebilir tasarımlar, güneş ışığını ve atmosferik karbonu toplayan ve nemi koruyan, uyum sağlamış türlerin yüksek çeşitliliğini içerir. -Hayvanlar, gübrelerini bırakarak, yabancı otları kontrol ederek ve insanlar tarafından kullanılmayan yemleri değerlendirerek üretim sisteminin genel işleyişine katkıda bulunur. Otlayan hayvanlar ve evcil kuşların (örneğin tavuklar, ördekler, kazlar) bir arada bulunması, çeşitliliği artırabilir ve çim biçme makineleri ve toprak işleme makineleri gibi fosil yakıtla çalışan ekipmanların yerini alabilir.
- Çiftliklerin uzun vadede denge ve dayanıklılık kazanmasına yardımcı olmak için türlerin çeşitliliğinin korunmasını ve geri kazanılmasını teşvik ediyoruz. Marjinal veya verimsiz alanlar, faydalı türlerin yerleşmesine izin vermek, karbonu tutmak ve fiziksel tampon, bariyer veya barınak görevi görmek gibi ekosistem hizmetleri sağlayan çeşitli türlerle yeniden nüfuslanabilir.
- Birçok türün varlığının çiftlik sınırlarının ötesine geçebilmesine bağlı olduğunu ve bu yolların kesintiye uğramasının türlerin yok olmasına neden olabileceğini kabul ediyoruz. Bu tür sonuçlar, bir bölgenin biyolojik dengesini bozabilir ve söz konusu türlerin varlığına bağlı olan diğer türlerin yok olması gibi bir dizi olumsuz etkiye yol açabilir. Bu etki, faydalı türlerin yaşamlarını olumsuz etkileyerek tarım ve ekim sistemlerinin istikrarını bozabilir.
- Daha fazla insan, bu çeşitlerin geliştirilmesi ve dağıtımı için çalışırsa, sağlam ve bölgeye uyarlanmış çeşitlerin mevcudiyeti artar. Belirli çeşitlerin korunması ve kullanılmasına sürekli ilgi gösterilmezse, bu çeşitler kaybolabilir. Çiftçiler yetiştirdikleri türlere ne kadar dikkat ederlerse, iyileştirilmiş çeşitlerin ve performans özelliklerinin bulunma ve çoğaltılma olasılığı o kadar artar. Genetik kaynakların çiftçiler arasında paylaşılması, akrabalı yetiştirme ve türlerin zayıflamasını önler.
- Genetik materyalin serbest kullanımı ve değişimi ortak bir iyiliktir. Tedarik ve mülkiyetin konsolidasyonu, çiftçilerin fırsatlarını sınırlar ve gıda egemenliğini ve gıda güvenliğini tehdit edebilir. Sınırlı çıkarlar, örneğin kolaylık, kâr veya uzun vadede yetersiz veya dayanıklı olmadığı ortaya çıkabilecek sınırlı performans özellikleri gibi sınırlı bir dizi özelliğe odaklanabilir.

genetik tabanı azaltmak, genel gen havuzunun canlılığını tehlikeye atar ve insanların daha geniş bir seçimden elde edebilecekleri olası faydaları sınırlar.

Uygulama Örnekleri

Koruma Alanları

- Değer zincirindeki tüm aktörler biyolojik çeşitliliğin korunması ve geliştirilmesiyle ilgilidir. Birincil üretici olmayan aktörler, kendi faaliyetlerinin yanı sıra, birincil üreticilerin biyolojik çeşitlilikle ilgili endişeleri üzerindeki faaliyetlerinin etkilerinden de sorumludur.
- Sürdürülebilir kalkınma, yerli bitki örtüsünün bulunduğu alanlara ve diğer yüksek koruma değerine sahip alanlara, özellikle yerli ormanlara, dik yamaçlara, nehir kenarı bitki örtüsüne, sulak alanlara, bataklıklara ve taşkın yataklarına zarar vermez.
- Herhangi bir amaçla yapılan yabancı türlerin veya ürünlerin toplanması, uluslararası anlaşmaların (Biyolojik Çeşitlilik Sözleşmesi – CBD gibi), ulusal koruma yönetmeliklerinin ve bu belgede açıklanan en iyi uygulamalar ve kılavuzların yükümlülüklerine uygun bir şekilde gerçekleştirilmeli ve toplanan türlerin veya bunlara bağımlı diğer türlerin varlığını tehdit etmemelidir.
- -Herhangi bir arazinin tamamı, bitkisel ve/veya hayvansal üretim ve/veya diğer insan faaliyetleri için kullanılmaz. En azından bir kısmı biyolojik çeşitlilik habitatı olarak ayrılır. Bu tür ayrılmış alanlar, "vahşi" halleriyle bırakılabilir veya çeşitli popülasyonların artmasını teşvik etmek için iyileştirilebilir (özellikle bozulmuş arazilerde). *Not: Söz konusu iyileştirme, ayrılmış alanda egzotik türlerin hakimiyetine yol açmamalıdır.*
  - -Operasyonlar, biyolojik çeşitlilik için ayrılan alanın minimum yüzdesini belirler ve tahsis eder. Biyolojik çeşitlilik için ayrılan alanların çok sık değiştirilmesini önlemek için belirli bir minimum süre de dahil edilir, çünkü bu durum biyolojik çeşitliliğin değerini azaltabilir.-
- Çiftçiler, kaynakların çevresinde, doğal su yollarının boyunca, dik yamaçlarda ve tepelerde ve ekosistemin diğer hassas bölgelerinde doğal bitki örtüsünü korur veya yeniden- -kurar. Doğal sulak alanlar kurutulmamalıdır.
- -Çiftçiler, mevcut türlerin kendi hayatta kalmaları için doğal yaşam alanlarına erişim hakkına saygı gösterir. Türlerin çiftlikler içinde ve arasında normal hareket düzenlerini sürdürebilmeleri için koridorlar bozulmadan bırakılır (veya hiç yoksa veya yetersizse yeniden oluşturulur). *Not: Bu, zararlıların çiftliğin verimliliğine aşırı zarar vermesi durumunda bunlara karşı önlem alınamayacağı anlamına gelmez.*
- -Daha büyük işletmelerde, koridorlar ve diğer tarım dışı alanlar sadece işletmenin çevresinde değil, işletme içinde de entegre edilir.
- Biyoçeşitlilik alanları bulunmayan çiftliklerde – yani tüm alanın tarım, hayvancılık veya diğer insan faaliyetleri için dönüştürülmüş veya kullanılmış olduğu çiftliklerde – koridorlar ve diğer ayrılmış alanlar, alanların doğal bitki ve hayvan popülasyonlarına geri dönmesine izin verilerek ve/veya yerli türlerin proaktif olarak yeniden tanıtılmasıyla oluşturulur.- -Çiftçiler, yerli türlerin yok olmaması veya egzotik türlerin yerel ekosistemde yıkıcı bir şekilde yayılmaması için büyük özen göstererek, yalnızca yerli olmayan türleri ve/veya çeşitleri getirirler.

Çiftlik eko-- -yoğunlaştırma:

Koruma alanlarını korumak ve geliştirmek, ayrıca genel verimliliği artırmak için çiftçiler kendi üretim sistemlerinin eko-- e yoğunlaştırılması için çaba gösterirler. Bu, aşağıdakileri içerir ancak bunlarla sınırlı değildir:

- Mahsul artıkları yoluyla sürekli hasat edilebilir ürünler ve verimlilik sağlayan çok yıllık türlerin entegrasyonu;
- -Tek ürün ekiminden kaçınarak, zaman veya mekanda entegre ve çeşitli ekim karışımları tercih etmek, böylece besin kullanımı ve döngüsü ile haşere ve hastalık toleransı arasında daha iyi bir denge sağlamak;
- -Yararlı organizmalarla etkileşimi teşvik etmek için ekili alanların ekilmemiş (yabani veya biyolojik çeşitlilik) alanlarla arayüzünü optimize eden düşünceli ekim düzenleri (tarlanın boyutu ve şekli dahil) ("kenar etkileri");
- -Mevcut iklim koşulları ve mahsul büyüme gereksinimlerinin elverdiği durumlarda, çiftliğin tamamında veya bir kısmında tarım-ormancılık veya ağaç türlerinin dikilmesi veya bakımı ve çok-- katlı üretim;
- Hayvanların üretim sistemine uygun şekilde entegrasyonu, daha fazla çeşitlilik, biyolojik aktivite ve besin döngüsüne olanak sağlamak için; (*Not: Bu, tersinin geçerli olduğu anlamına gelmez, yani hayvancılık/otlatma sistemlerinin mahsulleri entegre etmesi gerektiği anlamına gelmez. Aynı arazilerde paralel olarak çalışan ancak farklı gruplar tarafından yönetilen ekim sistemleri ve otlatma sistemleri tatmin edici bir düzenleme olabilir.*)
- Organik tarım ilkeleri ve organik sertifikasyon standartlarına uyulmak kaydıyla, çeşitliliği, verimliliği ve üretkenliği artırmak için yeni teknikler veya türlerin kullanılması da dahil olmak üzere yenilik ve dikkatli deneyimler.

Genetik Çeşitlilik

- Tüm tarım ve hayvancılık üreticileri, kullandıkları genetik materyallerin kalitesini ve çeşitliliğini korumak ve iyileştirmek için çaba gösterir. Bu, tohum, vejetatif çoğaltma materyalleri ve hayvan ırklarını içerir. Ayrıca, toprak biyolojik aktivitesinin artırılması, kompost aktivasyonu ve hayvancılık sağlığı gibi amaçlarla mikrobiyal ve fungal popülasyonların kasıtlı olarak yönetimi veya kültürü de dahil olabilir.
- Yerli çeşitlerin ve türlerin kullanımı ve/veya çiftliklerde çoğaltılması, yerli stokların canlılığını tehlikeye atmayacak şekilde yapılır.
- Çiftçiler, tohum saklama ve takası ile çiftlik içi üreme yoluyla yüksek kaliteli ve çeşitli ekim materyalleri ve hayvan ırklarının mevcudiyetini sağlamak için hem bireysel hem de toplu olarak aktif bir şekilde çalışır.- Çiftçiler, çiftlikte çoğaltılabilen ve böylece yerel doğal kaynak tabanına uyarlanabilen veya uyarlanabilir çeşitleri seçerler. Üretimleri için yüksek düzeyde çiftlik dışı girdilerin sürekli kullanımına bağlı olan çeşitleri veya ırkları, bu girdilerin verimlilik, haşere kontrolü veya başka herhangi bir amaç için olup olmadığına bakılmaksızın, kullanmaktan kaçınırlar. Bu koşullar sağlanamıyorsa, çiftçiler mahsul veya ırk değiştirirler.
- Organik çiftçiler, ilk tercih olarak organik olarak yetiştirilmiş ve organik yetiştirme koşullarında iyi gelişen tohumları seçerler. Hasat miktarı (verimlilik) ile besin değeri, üretim kolaylığı ve pazar kabulü arasında denge sağlayacak şekilde, en iyi performansı gösteren çeşitleri ve ırkları seçerler.

GDO'lu türler (bitki veya hayvan) kullanılmaz. Tohum kaynaklarının GDO'lu materyallerle kontamine olma potansiyeli varsa, çiftçiler ve tohum tedarikçileri GDO'ların bulunmadığını doğrulamak için önlemler alırlar (analitik testler dahil).

- Çiftçiler, doğal olarak üreyen ve rutin insan müdahalesi olmadan doğum yapan, yerel/bölgesel hastalıklara dirençli ve yerli yemlere uyum sağlamış hayvan türleri yetiştirir.

4. İnsani ve sağlıklı hayvancılık

Not: Bu belge henüz arıcılık ve su ürünleri yetiştiriciliği hakkında ayrıntılı bilgi içermemekle birlikte, bu en iyi uygulamalar bu üretim sistemlerinin özel koşullarına uyarlanabilir.

Değerler ve Kılavuz İlkeler

- Hayvanları içsel değerleri için saygı duyuyor ve her türün canlı varlıklar olarak ihtiyaçları ve özellikleri olduğunu kabul ediyoruz. Onları yetiştirme amaçlarımız, onların içgüdüsel davranışlarına ve dürtülerine duyduğumuz saygı ile dengelenmelidir. Bu nedenle, hayvanlara uygun özen göstermek, insanların bu hayvanlara ilgi göstermesini ve onlarla etkileşime girmesini gerektirir.
- -Hayvancılık, kapalı döngü ve karma üretim sistemlerinin değerli bir bileşenidir. Otlatma, leş yeme ve gübre bırakma yoluyla verimliliğin artırılmasına katkıda bulunur ve çiftlik ürünlerinin çeşitliliğini (gıda ve lif) artırır. Çiftçiler, hayvanları toprağın doğal kapasitesine uygun oranda yetiştirmeli, çiftlikte yetiştirilen yemlerle beslemeli ve gübreyi besin döngüsünde kullanmalıdır.-
- Çiftçiler, çiftliğin besleyebileceği miktarda hayvan yetiştirir.
- Hayvancılıkta organik yaklaşım, türler içinde uygun ırkları seçerek, mükemmel bir beslenme programı uygulayarak ve yaralanmaları önleyen ve stresi en aza indiren yönetim ve yaşam koşulları sağlayarak sağlıklı hayvanlar yetiştirmektir.
- Veteriner ilaçlarına olan ihtiyaç mümkün olduğunca en aza indirilir. Bu, bu tür sorunları önlemek için çiftliğin tasarımının, yönetim yaklaşımının ve/veya hayvancılık seçimlerinin değiştirilmesine de yol açabilir. Çiftçiler, belirli sağlık sorunları rutin hale gelirse çiftlik sistemlerinin tasarımını değiştirirler.
- İyi yaşam koşulları, stres- suz bir ortam, daha sağlıklı hayvanlar ve daha kolay bakım sağlar. Hayvanların sağlığı ve refahı öncelikli olduğunda, hayvanların çektiği acı en aza indirilir.-
- Kesim sırasında stresten uzak, kanaması ve işlenmesi etkili bir şekilde yapılan hayvanlar, daha kaliteli ürünler verir.
- Hayvanların refahı,- onlarla birlikte yaşayan ve çalışan insanlar üzerinde doğrudan ve olumlu bir etkiye sahiptir.

Uygulama Örnekleri

-Arazi taşıma kapasitesi

- Çiftçiler, toprağın taşıyabileceği miktardan fazla hayvan yetiştirmez. Sapma durumunda çiftçi, çevre kirliliği, yenilenebilir enerji kullanımı, sera gazı emisyonları ve hayvansal ürünlerin besin profili gibi potansiyel etkileri dikkate alır.

- yenilenebilir enerji kullanımı, sera gazı emisyonları ve hayvansal ürünlerin besin profili üzerindeki potansiyel etkisini dikkate alır.

- Çiftçiler, özellikle kurak veya eğimli arazilerde, besin maddelerinin tükenmesine ve erozyon nedeniyle toprak kaybına yol açabilecek aşırı otlatmaya dikkat ederler. Ayrıca, hayvanların yem kalitesinin düşmesine veya ekolojik dengenin bozulmasına neden olacak şekilde arazileri yetersiz otlatmamalarına da dikkat ederler. -
- Çiftlikler, toprak veya su kalitesini olumsuz etkilemeden, ürettikleri gübre miktarını çiftliklerinde kullanabilirler. Ancak, bu besin maddelerinin toprak, su veya mahsul kalitesini bozmayacak şekilde yerel olarak diğer çiftliklerde kullanılması mümkün değilse, gübre nakliyesinde sürdürülemez enerji kaynaklarının kullanımı veya karbon ayak izinin artması dikkate alınır.

Yem

- Yem, sağlıklı bir beslenme için gerekli olan tüm organik ve doğal olarak oluşan mineral yem maddelerinden oluşur.
- Çiftçiler, hayvanlara en doğal besinleri, yani evrimlerini yansıtan besinleri sağlarlar; büyüme hızını artırmaya yönelik veya hayvan sağlığını tehlikeye atan besinleri değil. Yerel kaynaklardan kolayca beslenebilen türler, pahalı veya yetiştirilmesi zor olan ithal veya egzotik türlere olan bağımlılığı azaltır. Yem--dönüşüm oranlarının verimliliği için ırk seçimi, canlılık, istenen üreme özellikleri, genel yaşam beklentisi veya diğer ürün kalitesi veya hayvan refahı hususlarını aşırı derecede tehlikeye atmadığı sürece geçerli bir husustur.
- Makro ve mikro besin maddelerinin çeşitliliğini artırdığı için, yem ve yem türlerinin çeşitliliği arzu edilir.
  - *-İstisna:* Su ürünleri yetiştiriciliğinde, etçil balıklar tercihen balık işleme faaliyetlerinden elde edilen yan ürünlerle veya insanlar tarafından tüketilmeyen diğer deniz ürünleri bileşenleriyle beslenir. Tarımsal ürünler içeren su ürünleri yetiştiriciliği rasyonlarının formülasyonu, türlerin sağlığı, yem verimliliği ve ürün kalitesi arasında denge sağlayacak şekilde yapılır.
- Çiftçiler, hayvanların tarlada otlayarak veya böcek ve solucanlarla beslenerek mümkün olduğunca yiyeceklerine erişebilecekleri bir ortam yaratmak için hayvancılık sistemlerini tasarlar.
- İdeal olarak, bir çiftliğin kullandığı tüm yemler, çiftliğin kendi arazisinde veya mümkün olan en yakın çiftliklerde ya da otlaklarda yetiştirilmelidir. Konsantre yemler, hayvanların evrimsel gelişimlerinin bir parçası değilse, yerel insan gıda kaynaklarından eksiltirse veya hayvanların sağlıklı durumunu bozarsa verilmemelidir. Hayvanlarda daha hızlı büyüme oranlarını teşvik etmek için tasarlanmış diyetler, hayvancılıkta daha yüksek sağlık ve hayvan refahı sorunlarına veya nihai ürünün besin profilinde olumsuz değişikliklere neden olabilir.
- Takviye yemler, hayvanların sağlığını korumak için gerekli minimum düzeyde tutulur; birim arazi başına belirli miktarda hayvansal ürün üretiminin "verimliliğini" artırmak için takviye yem verilmesi önlenir.

Yaşam Koşulları

Çiftçiler, hayvanların stresini en aza indirmek için:

- Hayvanlara doğal davranışlarını sergileyebilecekleri, rahat, otlak veya diğer türler için uygun çevreler dahil olmak üzere açık alana erişimi olan bir ortam sağlarlar.-
- Ayrıca, hayvanları aşırı hava koşullarına ve hastalık vektörlerine maruz kalmaktan korumak için gerektiğinde kapalı barınaklar veya diğer barınaklar da sağlanır. Hayvanların türlerinin ihtiyaçlarına ve iklim koşullarının elverdiği ölçüde açık alana erişimi sağlanır.
- Hayvanların birbirlerine zarar vermelerini önlemek, hastalıkların ve çevre kirliliğinin görülme sıklığını azaltmak için hayvan yoğunluğunu, yaş ve cinsiyet gruplarını yönetir.
- Hayvanları, çiftlik çalışanlarını korumak, üremeyi kontrol etmek ve/veya kültürel önemi olan gıdalar üretmek için gerekli olmadıkça, sakatlama işlemlerinden kaçınmak. Her durumda, sakatlama işlemleri yaşa- uygun zamanlarda ve hayvanın stres ve acılarını en aza indirecek şekilde yapılır. Sakatlama işlemleri, stok yoğunluğunun çok yüksek olmasını telafi etmek için yapılmaz.

Sağlık

- -Uygun beslenme ve yaşam koşulları sağlanmasına rağmen hayvanlarda sağlık sorunları ortaya çıkarsa, çiftçiler hayvanlarını özenle ve insani bir şekilde tedavi ederler. Önleyici sağlık hizmetleri yeterli olmazsa, hayvanın sağlığı ve iyileşmesi için acil bakımın zamanla yarış- -bağlı olmadığı durumlarda, sentetik maddelere başvurmadan önce doğal tedavileri denerler.

İnsani Kesim

- Hayvanların yaşamlarının son aşaması, onlara mümkün olan en az korku, stres ve acı verecek şekilde yönetilir.
- Kesim yerine nakil süresi mümkün olduğunca kısa tutulur.
- Nakliye ve kesim, hayvanların sakin ve rahat olmalarını ve olacaklardan mümkün olduğunca habersiz kalmalarını sağlayacak şekilde yönetilir.
- Hayvanlar, dini veya benzer kültürel gereklilikler aksini gerektirmedikçe, kanama öncesinde bayıltılır. Bayıltılmadıkları durumlarda, hızlı ve acısız bir ölüm sağlamak için başka önlemler alınmalıdır.

5. Atmosfer - Sera gazları ve hava kirliliği

Değerler ve Kılavuzlar

- -Tarım ve diğer zincirleri, atmosfer kirliliğine olumsuz katkıları nasıl azaltacaklarını ve insanların Dünya'nın ikliminde neden olduğu değişikliklere nasıl uyum sağlayacaklarını öğrenmelidir. En önemli endişe konusu, karbondioksit (CO₂), metan (CH₄) ve azot oksitler (N₂O) gibi çeşitli sera gazlarının (GHG) uzun vadeli etkileridir.
- Organik tarım, toprağın organik madde içeriğini artırmaya odaklanarak karbonu tutar. Mera- - tabanlı tarım sistemleri de, kalıcı çim ile yönetildiğinde benzer şekilde karbonu tutar. Meralarda otlatma yoluyla gübre yönetimi ve gübrenin tarlalara uygulanması, açık lagünlere sahip kapalı sistemlere kıyasla CH₄ atmosferik kayıplarını da azaltabilir.
. Birçok bölgede, derin kaynaklardan oldukça yüksek ve sürekli metan akışı/sızıntısı vardır. Bu sızıntı biyolojik olarak aktif bir topraktan geçerse, önemli bir kısmı CO₍₂₎'ye dönüştürülür ve böylece sera gazı emisyonlarının olumsuz etkisi azalır.

- Operasyonlar ayrıca biyogeokimyasal döngülerin nasıl optimize edileceğini, kayıpların nasıl en aza indirileceğini ve besin maddelerinin, özellikle azotun kullanım verimliliğinin nasıl en üst düzeye çıkarılacağını da dikkate almalıdır. Örneğin, N-- -kayıplarını atmosfere sınırlayarak yeraltı sularına kayıpları artırabilir ve tersi de geçerlidir; bir bileşenin (örneğin amonyak) kayıplarını sınırlamak, N₂O kayıplarına neden olabilir (bu da "kirletici madde değişimi" ile sonuçlanır).
- Değer zincirinin herhangi bir halkası (çiftlikler dahil), sera gazı, kirletici ve zararlı koku emisyonları açısından atmosfer üzerindeki etkisini anlamaktan sorumludur. Bu etkilerin değerlendirilmesi, olumsuz etkilerin nasıl azaltılabileceğini, olumlu etkilerin nasıl yaratıldığını, iyileştirmelerin nerede ve nasıl yapılabileceğini ve zaman çizelgesini belirler. İşletmeler, atmosfere sera gazları veya diğer kirleticiler (sentetik uçucu organik bileşikler, CFC'ler, HFC'ler gibi) salmayan kimyasal maddeler ve enerji kaynakları seçtiğinde, atmosfere olan olumsuz etkiler de buna bağlı olarak azalır.

Uygulama Örnekleri

- Çiftçiler, karbonu tutmak ve sera gazı emisyonlarını azaltmak için ağaçların, kalıcı otlakların ve diğer çok yıllık türlerin kullanımını optimize eder.
- Çiftçiler, metan ve azot oksit kayıplarını önlemek için gübre kullanımını, gübre depolama ve uygulama yöntemlerini ve zamanlamasını optimize eder.
- Tüm faaliyetler, içten yanmalı motorlardan kaynaklanan karbon emisyonlarını en aza indirmeye çalışır. Hibrit veya sıvı propan gazı (LPG), agro-- -yakıtlar veya metan gibi daha düşük sera gazı emisyonlarına sahip diğer alternatif yakıtlı araçlara geçilmelidir.
- Operatörler, soğutucularda ve diğer uygulamalarda tüm kloroflorokarbonların (CFC) ve hidroflorokarbonların (HFC) kullanımını ortadan kaldırır.
- Tüm operatörler, uçucu organik bileşiklerin (VOC) kullanımını azaltır ve ortadan kaldırır.
- İşleme ünitelerinden kaynaklanan sera gazları ve birincil kirleticiler atmosfere salınmak yerine geri dönüştürülür veya ayrıştırılır. -
- Tüm operasyonlar, iyileştirilmiş lojistik ile nakliye mesafelerini azaltır ve enerji- -yoğun uzun- -mesafeli nakliye önler.

6. Enerji

Değerler ve Kılavuzlar

- --Sürdürülebilir sistemler, yenilenemeyen enerji kaynaklarına ve bu enerjiyle üretilen ürünlere bağımlı değildir. Yenilenebilir enerji kaynakları – ister işletme tarafından üretilsin ister dış kaynaklardan elde edilsin – yenilenemeyen kaynaklara tercih edilir.
- Sürdürülebilir sistemler tehlikeli enerji türlerine bağımlı değildir. Bakım İlkesi, mevcut en güvenli enerji türünün kullanılması gerektiğini belirtir. Nükleer enerji, organik ilkelerle uyumlu değildir.
- Sürdürülebilir bir değer zincirinin herhangi bir halkası (çiftlikler dahil), kendi enerji kullanımını (örneğin, kaynağı, kaynak başına miktarı ve kullanılan her miktarın belirlenen amaçları) anlamakla yükümlüdür. Ayrıca, söz konusu kullanımın değerlendirilmesi, enerjinin israf edildiği veya verimsiz kullanıldığı

alanları, iyileştirmelerin nerede ve nasıl yapılabileceğini ve zaman çizelgesini belirler.

- -Şu anda bir miktar yenilenebilir olmayan enerjiye bağımlı olan herhangi bir faaliyet, er ya da geç enerji kıtlığı ve/veya maliyet artışıyla karşı karşıya kalacaktır. Bu zorluklara mümkün olduğunca hazırlıklı olmak, faaliyetin uzun vadeli sürdürülebilirliğini sağlamaya yardımcı olacaktır.-
- Alternatif ve daha temiz enerji kaynaklarının geliştirilmesi, küresel piyasa dalgalanmaları ve kıtlık karşısında çiftçilere ve topluluklara daha fazla güvenlik sağlar. Ancak, alternatif enerji altyapısının inşası ve bakımı, çevre üzerindeki olumsuz etkileri en aza indirmek amacıyla yapılmalıdır.
- -Herhangi bir bölgedeki tüm enerji kullanıcıları, diğer kuruluşların bu kaynaklara olan ihtiyaçlarının farkında olmalıdır. Bu tür kaynaklara erişim haksız bir şekilde engellenmemelidir. Toplumun genel refahı, bir veya birkaç kuruluşun kaynakları orantısız bir şekilde kullanması nedeniyle gereksiz yere tehlikeye atılmamalıdır.
- Yakıt üretimi için mahsul yetiştiren çiftçiler, bu belgede belirtilen bütünsel hedefleri, özellikle bu mahsullerin net enerji kazancı sağlayıp sağlamadığı, gıda mahsullerini ortadan kaldırıp kaldırmadığı, toprağı veya biyolojik çeşitliliğı tahrip edip etmediğı vb. hususları yeterince dikkate almalıdır. "Yakıt" olarak kullanılan mahsuller, tarihinin büyük bir bölümünde, çekici hayvanların yediğı bitkiler (veya insanların kendilerinin yediğı et ve bitkiler) yoluyla tarımı sürdürmüştür; çiftlik arazilerinin önemli bir kısmı bu amaçlarla kullanılmıştır.

Uygulama Örnekleri

- -Tüm faaliyetler, gelişmiş teknoloji ve yönetim teknikleri yoluyla enerji verimliliğini artırmaya ve yenilenebilir olmayan enerji kaynaklarına bağımlılığı azaltmaya çalışır. Faaliyetlerini tüm enerji kullanım noktaları açısından değerlendirir, stratejiler ve performans hedefleri belirler ve bu hedeflere yönelik ilerlemelerini izler.
- Operasyonlar, sorumlu bir şekilde yönetilen yenilenebilir enerji kaynaklarının kullanımını artırmak için gerekli altyapı değişikliklerini destekler. Altyapılarının olumsuz çevresel etkileri veya diğer kirlenici özellikleri nedeniyle çevreye zarar veren kaynaklardan enerji kullanımını mümkün olduğunca önler.
- Operatörler, enerji kullanımının iki yönüne aynı anda odaklanır: (i) inovasyon ve verimlilik; ve (ii) kıtlığa hazırlık. Yeniden- -ucuz enerji kıtlığı için üretim sistemlerinin yeniden tasarlanması – hangi amaçla kullanılırsa kullanılsın – kritik bir husustur. Operatörler, biyogaz, güneş, rüzgar ve/veya hidroelektrik yoluyla enerji üretimi için yerinde- -enerji üretimini değerlendirir. Güneş, rüzgar, hidroelektrik ve jeotermal enerji gibi yenilenebilir enerji seçenekleri sunan kamu hizmetleri, bazı bölgelerde alternatif enerji kaynağı olarak kullanılabilir.
- Operasyonlar, malların nakliyesinde ve tesis dışında depolama ve bakım tesislerinde enerji verimliliğı için çaba gösterir, örneğin bozulabilir malların soğutulması. Çiftçiler ve diğer değer zinciri aktörleri, bu durumun genel enerji kullanımını azaltıyorsa ve pazar lojistiğini aşırı derecede engellemiyorsa, bölgedeki diğer operasyonlarla koordinasyon sağlar.-

C. Ekonomik Boyut: Ticaret, refahına yol açar.

-**Açıklama:** Değer zincirleri kısa veya uzun olabilir. Değer zinciri aktörleri birbirlerine zorunlu olarak bağımlıdır ve bu nedenle, ilgili tüm kişilere fayda sağlayan değeri birlikte yaratmaktan sorumlu olmalıdırlar. Aktörler, uzun vadeli sürdürülebilirliklerini, çevre sağlığını veya insan haklarını feda etmeden, kendi işletmelerinin gelişmesine olanak sağlamalıdır.-

Amaç: İşletmeler kârlı, ekonomik olarak dayanıklı ve adil ve etik davranır. Değer yaratma, çevre ile toplumsal ve kültürel gelişme ile uyum içinde gerçekleşir.

1. Yatırım

Değerler ve Kılavuzlar

- Gıda ve tarımın gerçek maliyetini ödemek, çiftçilerin insana yakışır geçim kaynaklarını ve tarım topluluklarının canlılığını iyileştirir ve güvence altına alır. Çiftçiler sürdürülebilirlik için gerekli uzun vadeli yatırımları yaparken, kısa vadeli fırsatlardan vazgeçip dışsallıkları içselleştirdiklerinde, bu maliyetleri karşılayan bir piyasa fiyatı ile tazmin edilmelidir. --
- -Çiftçiler ve ürünlerini satın alanlar, iş ilişkilerini tek seferlik veya münferit satın alma olayları için değil, uzun vadede devamlılık sağlayan bir ortaklık olarak ele almalıdır. Çiftçiler, alıcılar ve tüketiciler karşılıklı olarak bağımlı ve destekleyici bir ilişkiye girdiklerinde, işletmelerinin uzun vadeli istikrarı sağlanır.-
- Arazi maliyetleri bazı çiftçilerin arazi sahibi olmasını imkansız kıldığında, adil ve şeffaf koşullara sahip uzun vadeli kira sözleşmeleri önerilen bir seçenektir.
- Gelişmiş altyapı, insan sermayesinin daha verimli ve etkili bir şekilde kullanılmasını sağlar.
- Sürdürülebilir tarım ürünlerinin tüketicileri, satın alımları ile tüm değer zincirini desteklemelidir.

Uygulama Örnekleri

- Tarım faaliyetlerine yapılan yatırımlar, çiftliğin ekolojik sağlığı ve dayanıklılığına yapılan yatırımları da içerir.
- Gıda üretiminde sürdürülebilirliğin gerçek maliyeti değer zincirinin tümüne dağıtılır, böylece gerekli tüm halkalar – özellikle çiftçiler – faaliyetlerini sürdürebilir.
- Herhangi bir borç yükü, işletmecinin mevcut ve öngörülebilir yükümlülüklerini yerine getirebilmesini sağlamak için sermayeye dönüştürülür.
- İşletmeler, sürdürülebilirliği destekleyen açık bir politikası olan bankaları tercih ederler.
- Hükümetin- desteklediği bir program bulunmadığında, işleyiciler ve/veya tüccarlar, geleneksel uygulamalardan organik uygulamalara geçiş dahil olmak üzere üretimle ilgili teknik konularda çiftçilerin eğitimine (veya eğitim sağlayan çiftçi örgütlerine destek) kaynak ayırır.
- İşleyiciler ve/veya tüccarlar, pazara erişim için gerekli izin veya sertifikaların alınması için eğitim ve yardıma kaynak ayırır.

- Operatörler, bu belgede açıklanan ilgili faaliyetlerin yerine getirilmesine yardımcı olmak için eğitim ve/veya oryantasyon için kaynak yatırımı yapar.

2. Yerel Ekonomi ve Ekonomik Sürdürülebilirlik Dayanıklılığı

Değerler ve Kılavuz İlkeler

- Tarım, değer zincirlerinin kaynağıdır. Ekonomik olarak sürdürülebilir tarım işletmelerinin yeterli sayıda olması, kırsal kalkınmanın başlangıç noktasıdır. Bu yerlerde yaşayan ve çalışan insanlar, iyi bir geçim kaynağına ve yaşam kalitesine ihtiyaç duyar ve bunu hak eder. Bu koşullar, bu toplulukların gelişmesini ve insanların daha iyi bir yaşam arayışıyla kentsel alanlara göç etmek yerine bu yerlerde kalmak istemesini daha olası hale getirir.
- Birçok kültürde, toprağın mülkiyeti, o topraklarda sadece kiralık işçi olarak çalışmaktan çok, toprağa daha özenli bir ortaklık kurmayı teşvik eder.
- Çiftçiler, faaliyetlerinin kontrolü veteriner hekim, yem tedarikçisi veya alıcıların taleplerinden çok kendilerinde olduğunda daha fazla güç kazanırlar.
- Yerel ekonomilerin gelişmesi ve sürdürülebilirliği, o bölgede sürdürülebilir ve yenilenebilir tarımın yaygınlaşmasıyla gerçekleşir. Tarımla ilgili olsun ya da olmasın, tarımsal faaliyetlerin sürdürülebilirliğini tehlikeye atmadığı ve insan haklarını ve insani gelişmeyi zedeledikçe, tarımla ilgili diğer endüstriler de topluluğun çeşitliliğini ve refahını artırabilir.
- Bir çiftlik ne kadar çok çeşit ürün satarsa, bir mahsul veya pazar başarısızlığı nedeniyle işinin sürdürülebilirliğinin bozulma olasılığı o kadar azalır. Her çiftlik, pazara sunduğu ürün çeşitliliğinin sınırlarını kendisi belirler.
- Daha sürdürülebilir ürünlere yönelik daha yüksek ve tercihli talep yaratmak, daha fazla üreticinin bu ürünleri tedarik etmesini teşvik eder. Pazarı sürdürülebilir şekilde üretilen ürünlerin daha yüksek bir yüzdesi ile doldurmak, tarımın küresel olumsuz etkisini azaltmaya yardımcı olur.
- Sürdürülebilir şekilde üretilen organik ürünlerin tedarikçilerini güçlendirmek ve karşılıklı olarak tatmin edici, destekleyici ve istikrarlı iş ilişkileri sağlamak, daha fazla ekonomik güvenlik sağlar ve sürdürülebilir uygulamaların uzun vadede devam etmesini mümkün kılar.
- Çiftçiler arasında adil rekabetin sağlanması, daha fazla arazinin sürdürülebilir bir şekilde yönetilmesine ve tüketicilerin sağlıklı ürünlere daha kolay erişmesine olanak tanır. Yeni üreticilerin pazara girmesini engelleyen herhangi bir engel ve/veya dışlayıcı uygulama yoktur.
- -Tarım sektörünün ötesinde, tarımsal taban, çeşitli katma değerli tarım ürünleri için potansiyel sunar. Bu tür faaliyetler, ek istihdam ve yaratıcılık için yeni olanaklar sağlar ve topluma daha fazla gelir getirir. ---Daha uzak alıcılar, yerel ekonomide katma değerli işleme ve üretimi teşvik edebilir ve destekleyebilir. Buna karşılık, belirli bir tarım tabanından hammadde ithal etmek, bunları katma değerli ürünlere dönüştürmek ve kar elde etmek için orijinal tabana yeniden satmak genellikle daha az uygundur. Bu değeri elde etme fırsatı topluluk içinde kalmalıdır.

Uygulama Örnekleri

- Alıcılar, çiftlik mülkiyetini/haklarını güçlendirerek, çiftlik mülkiyetini destekleyen tarımsal durumları (veya kooperatifler, güvenli mülkiyet ve topluluk tröstünde bulunan arazilerin kullanımı gibi benzer haklar) tercih ederek kırsal ekonomik kalkınmayı destekler.
- Alıcılar mümkün olduğunca yerel/en yakın kaynakları kullanır. Bu kuraldan ancak, daha uzak bir kaynak bu belgede açıklanan genel sürdürülebilirlik kriterlerini daha iyi karşıladığı takdirde saparlar.
- Alıcılar, malzeme alımlarında tercih sırası belirler. Alıcılar, farklı çiftliklerin sürdürülebilir kalkınma uygulamaları açısından "derecelendirilmesini" belirleme yöntemlerine sahiptir ve bu kriterleri, çiftliklerin ilerlemesi/iyileşmesi ve genel performansını değerlendirerek uygular.
- Çiftçiler, işlerinin ve gelirlerinin istikrarını sağlamak için gelir kaynakları arasında denge sağlamaya çalışırlar. Bu, aşağıdakilerle sağlanabilir:
  - Çeşitli pazarlarda farklı ürünler satmak;
  - Zincirin katma değerini yakalayacak şekilde müşterilere doğrudan satış yapmak;
  - Yerel pazarlara satış yaparak ve fazlalıkları toplumun en dezavantajlı kesimlerine bağışlayarak toplumun gıda güvenliğini ve gıda egemenliğini korumak;
  - Tarımsal turizm (agro-) ve eğitim gibi hizmetleri topluma sunmak.
- Sürdürülebilir kalkınmayı destekleyen alıcılar, aşağıdaki açılardan kullanabilecekleri ürün kaynaklarının çeşitliliğini artırmaya çalışırlar:
  - Tedarikçi sayısı – belirli türdeki hammadde/ürünlere yönelik kendi alt pazar talebini artırarak, herhangi bir ürün türünün ihtiyaç duyulan mutlak miktarını artırmaktadırlar;
  - Tarımsal ürünlerin çeşitliliği – farklı türdeki ürünler için daha fazla pazar açarak ve daha az- kullanılan veya daha az- bilinen bileşenlere olan talebi artıran yenilikçi ürün formülasyonları geliştirerek;
  - Mahsul üretiminde, hatta belirli bir mahsul türü içinde bile çeşitliliğe tolerans ve destek; çiftçilerin hasadından elde edilen ürünlerin büyüklük, şekil ve diğer genel özelliklerindeki farklılıklar, doğanın çeşitliliğini yansıtıyorsa kabul edilebilir olmalı ve aynı coşkuyla pazarlanmalıdır. (*Not: Bu, kabul edilemez olgunlukta, hasarlı veya tadı bozuk ürünlerin, pratik bir kullanım yolu yoksa çiftçilerden satın alınması gerektiği anlamına gelmez; alıcıların tercihlerini belirtmeyecekleri ve çiftçilerle bu tercihleri gerçekleştirmek için işbirliği yapamayacakları anlamına da gelmez*).
- Çiftçiler, ürünlerinin kalitesinden sorumludur.
- İşleme ekipmanları, çalışabilmek için büyük miktarlarda tek ürün- veya aynı çeşitlerin yetiştirilmesini gerektirecek büyüklükte veya diğer tasarım kısıtlamalarına sahip değildir. İşleme ve elleçleme işlemleri ile alıcılar, daha küçük işletmelere karşı açık bir toleransla, farklı büyüklükteki çiftliklerle çalışabilmektedir.

3. Pazarlar ve Ticaret

Değerler ve Kılavuzlar

- Daha gerçekçi fiyatlandırma, tüketicileri eğitir ve daha sürdürülebilir seçimler yapma yönündeki satın alma kararlarını etkiler. Tüketiciler, ürünün kalitesi ve pazara nasıl ulaştığı hakkında yeterli bilgi verilirse, fiyatlandırmanın mantığını anlayabilirler.
- Tüketici alışkanlıklarını ve satın alma kalıplarını daha fazla sürdürülebilirliğe yönlendirmek için, bilgiler ürünün "bir parçası" olmalıdır. Satıcıların sağladığı bu bilgiler, tüketicileri daha sürdürülebilir seçimler yapmaya yönlendirmelidir. Bu bilgiler, satıcının değer zincirinden mal tedarik ederken ve pazara sunacağı ürünleri belirlerken yaptığı sürdürülebilir kalkınma seçimlerini şeffaf bir şekilde yansıtmalı veya açıklamalıdır. Bu bilgiler, alanın elverdiği ölçüde ürün etiketleri,- adresi üzerinden veya basılı ve/veya elektronik ürün ve şirket açıklamaları yoluyla tüketiciler tarafından kolayca ve anında erişilebilir olmalıdır.
- Genel bir kural olarak, değer zincirindeki bağlantı sayısı ne kadar az olursa, tüketicilere yukarıda açıklanan bilgileri sağlamak o kadar kolay olur. Değer zincirindeki bağlantı sayısı ne kadar az olursa, benzer bir zincirdeki bağlantılara kıyasla bu bağlantılar arasında paylaşılan değer o kadar fazla olur. Genellikle, çiftçiler daha kısa değer zincirlerine katılarak daha fazla gelir elde edebilirler.

Uygulama Örnekleri

- Sürdürülebilir ürünlerin işleyicileri ve satıcıları:
  - Müşterilerinin talep ettiği yüksek kaliteli ürünleri sunmak;
  - Bu talep ve trend modellerini daha iyi anlamak için pazar araştırması yapın;
  - Pazara sunmak üzere ürünleri yenilikçi hale getirin ve iyileştirin;
  - Tüketicileri sürdürülebilir şekilde üretilmiş ürünleri tercih etmenin faydaları konusunda bilgilendirmek;
  - Ürünleri, üretim maliyetlerine göre fiyatlandırır.
- Temel pazarlama ve satış bilgileri, ürün etiketinde veya web sitesi ya da diğer pazarlama materyalleri gibi başka kaynaklarda bulunabilecek aşağıdaki hususları içerir:
  - Nihai üründe bulunan tüm malzemelerin tam ve eksiksiz listesi, işleme yardımcıları ve katkı maddelerinin "kaçınılmaz" küçük bileşenleri dahil;
  - Ürünler veya bileşenler en yaygın olarak bilinen isimleriyle belirtilir. Satışları artırmak veya tüketicileri aldatmak/yanıltmak amacıyla bir bileşenin veya ürünün kimliği gizlenmez; kabul edilemez bir uygulama örneği, rafine şeker kamışı "buharlaştırılmış şeker kamışı suyu" olarak adlandırılmasıdır;
  - Satılan tüm ürünler, değer zinciri boyunca izlenebilirliği sağlayan bir işaret veya kod ile birlikte sunulur. Çiftçiler tarafından çiftçi pazarlarında satılan taze ürünler için, alıcı çiftçinin kim olduğunu bildiği sürece yazılı bir kod gerekli değildir;

- İçerik maddelerinin kaynağı – menşe ülke(ler), ilgili çiftçi(ler), değer zincirindeki uzunluk (veya bağlantı sayısı) dahil olmak üzere ürünlerin izlenebilirliği.
- Yukarıdaki temel ürün ve şirket bilgileri bölümüne ek olarak, pazarlamacılar tüketicilere daha sürdürülebilir satın alma ve tüketim alışkanlıkları hakkında bilgi vermek için ek bilgiler sağlar.

4. Malzemeler ve Kirleticiler

Değerler ve Kılavuzlar

- Gerçek anlamda sürdürülebilir, yenilenebilir bir sistemde "atık" diye bir şey yoktur. Bunun anlamı, her şeyin kullanıldığı ve kullanım ömrü dolduğunda malzeme bileşenlerinin faydalı bir şekilde dönüştürülerek sistemin başka bir parçasına dahil edilmesidir. Doğal kaynaklara olan talebi ve atıkların bertarafının etkisini azaltmak, gezegendeki tüm insanlar ve kuruluşların benimsemesi gereken bir uygulamadır. Örnek olmak sadece gezegen için iyi olmakla kalmaz, tüketiciler bu konularda daha fazla bilinçlendikçe iş dünyası için de faydalıdır.
- Organik işleme sürecinden elde edilen tarımsal yan ürünlerin toprak beslenmesi için hammadde olarak kullanılması, tarımsal verimliliği artırır ve aksi takdirde ortaya çıkacak bertaraf maliyetlerini ve etkilerini ortadan kaldırır.
- Tarımsal ürünlerin israfını en aza indirmek için, meyve ve sebzelerin boyutu ve şekli genellikle piyasadan reddedilme nedeni olmamalıdır.
- Sosyal adaletin öncelikli olduğu kaynaklardan elde edilen malzemelerin kullanılması, bu malzemelerin kullanımının insanların yaşamlarını olumsuz etkilememesini sağlar.
- Toksik maddelerin kullanımı ve ortaya çıkma sıklığının azaltılması, bunların toprak, su ve kara- yaşam formları, insanlar dahil, üzerinde yaratabilecekleri olumsuz etkileri azaltır.
- Çiftlikler ve çalışanları, çevreyi kirleten komşularının suçları nedeniyle resmi, yasal, ekonomik veya fiziksel olarak cezalandırılmamalı veya mağduriyet yaşamamalıdır.

Uygulama Örnekleri

- -yenilenebilir olmayan malzemelerin kaynakları, bunların yeryüzünden çıkarılmasının önemli çevresel etkileri olabileceğinden dikkate alınması önemlidir. Çiftçilerin satın aldıkları girdilerin gerçek kaynağını bilmeleri genellikle zordur. En iyi uygulamalar, çiftçilerin aşağıdaki özelliklere sahip malzemelerin kullanılmasını önlemek için tedarikçilere danışmalarını önerir:
  - Koruma altındaki ortamlardan veya yüksek koruma değerine sahip alanlardan çıkarılanlar, bunlarla sınırlı olmamak üzere mercan resifleri, birincil ormanlar veya koruma altındaki yaban hayatı habitatları;
  - Madenlerden veya çıkarma sahalarının sınırları ötesinde yerel çevreye, su kaynakları, flora ve/veya fauna ve insan nüfusu dahil olmak üzere yıkıcı etkisi olduğu bilinen diğer kaynaklardan elde edilenler;
  - Temel insan haklarının ihlal edildiği kaynaklardan elde edilenler.
- Pestisit kalıntıları, GDO'lar veya ağır metaller gibi yüksek düzeyde kirleticiler madde içerdiği şüphelenilen hiçbir malzeme kullanılmamaktadır. Tedarikçiler ve çiftçiler, olası kirlenme risklerini belirlemek için malzemelerin kaynağını araştırır ve seçimlerini buna göre yapar.

- Çiftçiler, yukarıda belirtilen kriterleri karşıladıkları sürece, malzemelerin menşe yerinden kullanım yerine taşınmasından kaynaklanan olumsuz çevresel etkiyi en aza indirir ve daha yakın yerlere öncelik verir. - of -
- -İşleme faaliyetleri, ürün akışlarını çiftçiler ve/veya faaliyetlerle entegre eder, böylece işleme akışından kaynaklanan tarımsal yan ürünler israf edilmez. Bu ürünler, kirletici maddelerden arındırılır ve toprak ıslahı veya hayvan yemi olarak veya uygun başka şekillerde yeniden- -assimilation, yeniden asimilasyon için çiftçilere veya diğer faaliyetlere iade edilir.
- Ambalaj malzemeleri en aza indirilir. Tercih sırasına göre: yeniden kullanılan ve ardından geri dönüştürülen malzemeler tercih edilir ve bunlar aynı zamanda yeniden kullanılabilir, geri dönüştürülebilir veya kompostlanabilir malzemelerdir.
- Toksik maddelerin kullanımı, gerekli görülen en düşük seviyeye indirilir.
- Operatörler, tarım arazilerinde veya çevredeki doğal alanlarda sentetik ve kalıntı toksik maddeler kullanmazlar. Ancak, ekipman temizleyicileri, otomotiv sıvıları vb. gibi toksik maddeleri kullanmaları gerekebilir. Tüm toksik maddelerin toprak, su, hayvanlar veya hasat edilmiş ürünlerle temasını önlerler.
- Operatörlerin çevreye saldırdığı tüm maddeler, toprak ve su sistemlerine yeniden- -girdiğinde- -toksik olmayan bileşenlere ayrıldığı bilinen maddelerdir. Diğer tüm maddeler, çevre kirliliğini veya sağlığa zararlı etkileri önleyecek şekilde bertaraf edilir.
- -İşlemciler, biyositleri, iyi hijyen koşullarını ve gıda güvenliğini sağlamak için, yalnızca biyolojik olarak parçalanamayan ve toksik olmayan maddelerin kullanımı etkisiz olduğu kanıtlanmışsa ve/veya bu maddelerin kullanımı bu belgede açıklanan diğer çevresel etki faktörleri açısından önemli avantajlar sağladığı kanıtlanmışsa kullanır. Her durumda, kullanılan maddeler yukarıda açıklanan kriterlere (biyolojik olarak parçalanabilirlik, vb.) uygundur.
- -Değer zincirinin tüm halkaları, faaliyetlerinde kullanılan dayanıklı ürünleri, ömürlerinin sonu/uzun vadeli kullanılabilirliği dikkate alınarak işler. Ürün yelpazesi geniştir – kısa süreli kullanım amaçlı olanlardan (- şarj edilemeyen piller, kalemler vb.), biraz daha uzun süreli kullanım amaçlı olanlardan (sulama boruları, paletler vb.) ve uzun yıllar kullanım amaçlı olanlardan (bıçak, kürek, freze makinesi veya araç) kadar. Yeniden kullanılmayan veya geri dönüştürülemeyen ürünler, çevre kirliliğini veya sağlığa zararlı etkileri önleyecek şekilde bertaraf edilir.
- Çiftçiler, faaliyetlerine yönelik kontaminasyon tehditlerinin farkındadır. Aşağıdakiler yoluyla çiftliğe girebilecek kirleticilere dikkat ederler:
  - Hava (örneğin, yakındaki çiftliklerden ve diğer tesislerden gelen rüzgar, belirli zararlıları kontrol etmek için hükümetin hava püskürtme programları, GDO polenleri vb.);
  - Su (sulama veya yeraltı sularında bulunan besin maddeleri, patojenler, zararlı böcekler, yabancı ot tohumları veya diğer kirleticiler);
  - Girdiler
- Çiftçiler, çiftliğin kirletici maddelere maruz kalmasını önlemek amacıyla, kirlenmeye katkıda bulunabilecek farklı taraflarla açık ve düzenli iletişim kurmaya çalışır. Bu taraflar arasında şunlar bulunur, ancak bunlarla sınırlı değildir:
  - Komşu çiftlikler, fabrikalar veya diğer tesisler;
  - Zorunlu kimyasal uygulama programlarından sorumlu devlet daireleri.

- Yasalar çerçevesinde hareket ederken, işletmeciler birbirleriyle ve benzer görüşteki kuruluşlarla işbirliği yaparak ortak kontaminasyon tehditlerine karşı koyarlar.
Örneğin, çevreyi kirleten fabrikalar, büyük geleneksel çiftlikler, GDO'ların yaygınlaşması vb.
- Yukarıda açıklanan temel özenin yanı sıra, çiftçiler kontaminasyonu önlemek için gerekli veya yararlı olan fiziksel uygulamaları da kullanırlar, örneğin:
  - Barajlar, sırtlar veya yön değiştirme kanalları inşa etmek;
  - Ağaçlık alanlar veya çitler gibi tampon bölgeler ve/veya canlı bariyerler oluşturmak;
  - Rüzgar yönünü tespit etmek için rüzgar gülü veya benzeri aletler dikmek.

D. Kültürel Boyut: İlham, yenilikçilik, liderlik ve altruizm teşvik edilir. Topluluklar istikrarlıdır ve gelişir.

Açıklama: Kişisel gelişim ve tatmin, kişinin kendi ilham kaynaklarına bağlanabilmesini gerektirir. Tek başına veya başkalarıyla birlikte çalışan bireylerin fikirleri ve eylemleri, Dünya'daki yaşam kalitesinin sürekli iyileşmesinin kaynağını oluşturur. Kişisel ve toplumsal gelişmeler birbirine bağlı olgular.

Amaç: Kişisel tatmin ve grubun yararı için bireylerin fikirleri teşvik edilir. Bireysel güçlendirme ve toplumsal fayda için değerlerin, bilginin, kapasitelerin ve bilincin bütünsel gelişimi süregeldir.

1. Kişisel Gelişim ve Toplumsal Gelişim

Değerler ve Kılavuz İlkeler

- Kültürlerin ve bilgi sistemlerinin çeşitliliği, farklı yerlere uyarlanmış fikirler, yenilikler, kimlik duygusu ve kültürler açısından zengin bir kaynak oluşturur. Bu bilgi zenginliğinin paylaşılması, topluluklara kültür, sanat, felsefe ve bilim yoluyla yaşam kalitesini artırma konusunda daha fazla içgörü sağlar.
- Kültür, toplumdaki bireylerin ilham, yaratıcılık, liderlik ve işbirliğini yansıtır. Toplumun karşılaştığı sürekli zorlukları aşmak için gerekli olan fikir ve yeniliklerin sürekli kaynağını beslemeye değer verir ve çabalarız.
- Liderlik, bağımsız düşünce ve eylemden gelir. Bireyleri çeşitli fikirler üretmeye ve paylaşmaya, öğrenme ve bilgiyi sergilemeye ve ailelerin, kuruluşların ve toplulukların refahına katkıda bulunmaya teşvik eden ve onlara bu konuda güç veren faaliyetleri ve kuruluşları destekleriz.
- Kırsal alanlardan kentsel alanlara artan göçün her iki alanı da istikrarsızlaştırmasından endişe duyuyoruz. Kırsal alanlarda yaşanan nüfus kaybı, bu alanların işgücü ve fikir, yenilik, ilham, faaliyet ve istihdam fırsatları açısından çeşitliliğini azaltır ve bu da kültürün yoksullaşmasına yol açabilir. Kentsel alanda ise, yeni sakinlerin akını altyapı ve kamu hizmetlerine baskı yaratır. Ayrıca, istihdam için rekabetin artmasına ve/veya genel işsizlik oranlarının yükselmesine neden olabilir, bu da yoğun nüfuslu alanlar ile bunların bağlı olduğu kırsal tarım tedarik üssü arasındaki dengesizliği daha da artırabilir. Yavaşlama veya

Kırsal kültürel zenginleştirme yoluyla kentleşme eğilimlerinin tersine çevrilmesi, bölgelerin genel sürdürülebilirliğini ve yenilenme potansiyelini artıracaktır.

- Çiftlikte ve toplulukta nesiller arası sürekliliğin sağlanması, devam eden canlılık için gerekli olan bilgi ve uygulama kültürünün korunmasında önemli bir faktördür. Yerel üretim, yerel becerileri sürdürür ve yeniler. Kullanılmayan beceriler kısa sürede unutulur.
- Ayrıca, yeni çiftçileri teşvik eden ve destekleyen sistemleri de destekliyoruz.
- Kırsal alanlarda ve tarım topluluklarında yaşam kalitesinin iyileştirilmesi birkaç faktöre bağlıdır. Kültür ve gelenekler toprağa ve üzerinde yaşayan insanlara dayanır, ancak süreklilik için içten gelen yenilenme ve dış dünyayla sağlıklı ve ilgili bağlantılar ve destek gereklidir. Farklı kültürler de birbirlerini zenginleştirebilir. Bu, her kültürün diğerini saygı duyması ve kendi özelliklerinin baskın paradigma haline gelmesini istememesi ile en uygun şekilde sağlanabilir.

Uygulama Örnekleri

- Değer zinciri aktörleri, yerli bilgi ve fikri mülkiyet haklarına saygı gösterir, geleneksel ve kültürel bilgi ile teknolojik yeniliklerin kaynağını ve değerini tanır ve kaynaklarına karşılıklı olarak kabul edilebilir şartlarda adil bir şekilde tazminat öder.
- Değer zinciri aktörleri, kaynaklarının elverdiği ölçüde kamu politikası tartışmalarına katılır ve/veya kamu politikasını sürdürülebilirlik ve yerel kültürel ve toplumsal kalkınmayı destekleyecek yönde etkilemeye çalışır.
- Değer zinciri aktörleri, ürünleri üreten insanlar ve toplulukların yaşam kalitesini iyileştirmek için çalışır. Yerel değer zinciri aktörleri, topluluklarının sorumlu üyeleri olarak bu çabalara düzenli olarak katılmalıdır. İdeal olarak, uzak topluluklardan mal satın alan değer zinciri aktörleri, kendi topluluklarının yanı sıra bu tarım topluluklarının da kalkınmasına yardımcı olur. Değer zinciri aktörleri, kişisel ve toplumsal kalkınmayı desteklemek ve geliştirmek için çeşitli yollar kullanabilir, örneğin:
  - Çalışanların iş görevlerinin bir parçası olarak kendi kişisel gelişimlerini sürdürmeleri için teşvik ve fırsatlar sunmak;
  - Değer zincirleri ve topluluklarındaki işletmelerde çalışanların eğitimini teşvik etmek, aşağıdakiler dahil ancak bunlarla sınırlı olmamak üzere çeşitli konuları kapsayan:
    - Daha iyi tarım, işleme, elleçleme ve iş uygulamaları için kapasite geliştirme; çiftliklerin verimliliğini ve yenilenme kapasitesini artırmak isteyen değer zinciri aktörleri, bu amaçla bilgi ve eğitim kaynaklarını paylaşır; ayrıca çiftçileri yaratıcı ve yenilikçi olmaya teşvik etmelidir;
    - Çocuklar ve yetişkinler için okulların iyileştirilmesi, tarım ve değer zinciri konularının ötesinde genel öğrenim için;
    - Araştırma merkezleri, çalışma merkezleri ve/veya deney istasyonlarının desteklenmesi;
    - Mesleki eğitim merkezlerinin desteklenmesi ve kullanılması;
    - Sürdürülebilir kalkınma ve faydaları (ve diğer konular) hakkında halkın bilinçlendirilmesi ve farkındalık yaratma kampanyaları (-).
  - Altyapı: Sürdürülebilir kalkınma değer zinciri aktörleri, imkânları dahilinde, topluluğun istediği kamu hizmet ve tesislerinin sağlanmasına katkıda bulunur.

Bunlar su sistemleri, yollar, iletişim sistemleri, enerji hizmetleri vb. olabilir.
Not: Bu, değer zincirinin bu tür faaliyetlerden hükümetin yerine birincil olarak sorumlu olması gerektiği anlamına gelmez, ancak hükümetin desteği ve eylemi eksik veya yetersiz olduğunda, değer zinciri planlama, hükümetten destek talep etme ve/veya altyapı bileşenlerini fiilen oluşturma yönünde çaba gösterebilir.

- Değer zinciri aktörleri, aşağıdakiler dahil ancak bunlarla sınırlı olmamak üzere çeşitli yollarla topluluğun kültürel gelişimini destekler:
  - Geleneksel kutlamalar ve ritüellerin düzenlenmesi, desteklenmesi veya bunlara katılım;
  - Yerel gıdalara saygı duymak, bunları paylaşmak ve bunların devamlılığını desteklemek;
  - Yerel giysilere saygı duymak ve bunların üretilmeye ve kullanılmaya devam edilmesini desteklemek;
  - Sanat ve müziği desteklemek;
  - Yerel gelenekleri, tarihi ve hikayeleri paylaşan program ve etkinlikleri desteklemek.

2. Gıda Güvenliği ve Gıda Egemenliği

Değerler ve İlkeler

- Herhangi bir bölgedeki gıda arzının yeterliliği, daha geniş sosyal ve siyasi istikrarın öncüsüdür.
- Gıda egemenliği, tüm insanların kendi gıda üretim ve tüketim tercihlerini gerçekleştirme hakkının ihlal edilmeyeceği anlamına gelir.
- Sürdürülebilir beslenme, sağlık ve gıda güvenliği nedenleriyle ve yerel ekonomiye katkı sağlamak amacıyla genellikle yerel ürünlerin tüketilmesiyle ilişkilendirilir. Yerel olarak çok çeşitli (geleneksel) ürünlerin bulunması, daha eksiksiz bir beslenme sağlar ve aynı zamanda nüfusun kültürel ve/veya geleneksel değerlerinin devamlılığını yansıtır ve destekler.
- Günlük gıda ihtiyacını karşılamak veya tarım ürünlerini uzak mesafelere satmak için zayıf altyapıya bağımlı olmak, doğası gereği risklidir. Çeşitli ürünlerin yetiştirilmesi, daha dengeli bir beslenme sağlamanın yanı sıra, tarım işletmelerinin istikrarına da katkıda bulunur. Ürünlerin ve dolayısıyla gelir kaynaklarının çeşitlendirilmesi, tek bir ürün veya birkaç ürüne gelir açısından bağımlılık riskini azaltır. Bu çeşitlilik, ürün kıtlığı veya piyasa dalgalanmalarına (örneğin, arz fazlası ve/veya çöküş nedeniyle) karşı bir tampon görevi görür.
- Kaynakların paylaşılması, toplulukları güçlendirir ve çiftlikler arasında sinerji yaratır.

Uygulama Örnekleri

- Gıda güvenliğinin sorun olduğu yerlerde, işletme (tarım veya diğer değer zinciri aktörleri) personelinin, ailelerinin ve yerel topluluğun gıda güvenliğine katkıda bulunur.
- -Tamamen kendi kendine yetme veya kendi kendine gıda üretimi gerekli olmayabilir, ancak tarım işletmeleri çiftliğin ve çalışanlarının gıda güvenliğini her yıl sağlamaya yardımcı olur. Çiftlik sahibinin/ailesinin kendi gıda ihtiyacının önemli bir kısmını yerel kaynaklardan karşılamak, bunu başarmanın bir yoludur.
- Açlığın veya yeterli gıda ve beslenmeye erişimin bir sorun olduğu kabul edilen bölgelerde, pazara gıda tedarik etme önceliği coğrafi olarak en yakın komşulardan başlayarak, çiftçi ailelerden köy veya kasabalara, bölgeye, ülkeye ve daha sonra da

ülke dışına doğru genişler. Yerel/bölgesel açlıkla karşı karşıya kalan çiftçiler, ihracattan veya daha uzak pazarlardan gelir elde etmektense, çiftliklerinin kendi ailelerinin ve topluluklarının hayatta kalmasını sağlamayı öncelik olarak görürler. *Not: Bu, yerel olarak tüketilen herhangi bir mahsulün miktarının ihraç edilen miktardan fazla olması gerektiği anlamına gelmez.*

- Yakındaki kentsel nüfusa dengeli bir beslenme için istikrarlı bir gıda kaynağı sağlamak da bunun bir sonucu olarak ortaya çıkan bir hedeftir, ancak bu hedefin gerçekleştirilmesi, bu tür bir arzın geliştirilmesini ve iyileştirilmesini sağlayan hükümet politikaları ile kolaylaştırılmalıdır.
- Çiftçiler, gıda güvenliği ve gıda egemenliğinin sağlanmasına yardımcı olmak için kendi üretimlerinde çeşitlilik ve yerel alandaki diğer üretim birimleriyle koordinasyon için çaba gösterir. Çiftçi grupları veya çiftçi toplulukları, gıda güvenliği ve gıda egemenliğini aynı anda sağlamak için ürünlerini başarılı bir şekilde ticaret ve entegre edebilir.

3. Ürün Kalite

Değerler ve Kılavuzlar

- Organik tarım ve onun sağladığı sağlıklı toprak, ürünlerin besin değerinin artmasına ve lezzetinin iyileşmesine katkıda bulunur. Bu faydalar, pazarda güçlü motivasyon faktörleri oluşturur ve insan sağlığı ve refahına katkıda bulunur.
- Tarımsal ürünlerin işlenmesi binlerce yıldır devam etmekte ve gelişmektedir. Bu temel insan faaliyetinin geleneksel, tarihsel ve antropolojik motivasyonları şunlardır:
  - Kurutma, tutsüleme, tuzlama veya salamura gibi yöntemler dahil olmak üzere, insanların gıda ürünlerini bir sonraki hasada kadar kullanılabilir durumda tutabilmelerini sağlamak;
  - Ürünü, kültürleme veya fermantasyon gibi yöntemler kullanarak besin değeri daha yüksek veya daha stabil hale getirmek ve/veya farklı bir besin veya duyuşal profile kavuşturmak;
  - Ürünün şeklini, öğütme, kesme veya diğer fiziksel işlemlerle ya da ısıtma/pişirme yoluyla daha kolay yenilebilir hale getirmek;
  - Damıtma, presleme, eleme veya süzme gibi yöntemlerle gıdanın bir kısmını ayırmak veya çıkarmak.
- Gıda ve sağlık konusundaki anlayışımızdaki değişiklikler, bazı kişilerin belirli türdeki ürünlerin tüketimini azaltmasını gerektirebilir, ancak bu, bu tür ürünlerin belirli grupların kültürel kimliğini sürdürmedeki önemini ortadan kaldırmaz. Gıdanın özgünlüğünü, kültürün ve yaşam kalitesinin bir göstergesi olarak değer veriyoruz.
- Kültürel gelenekleri kabul ederken, dünya çapında beslenme alışkanlıklarının değiştiğinin de farkındayız. Özellikle, yetersiz beslenme, obezite ve tip 2 diyabet gibi yaygın sorunlara yol açan rafine şeker, karbonhidrat ve diğer minerallerden arındırılmış ve/veya yüksek oranda işlenmiş gıdaların tüketimindeki artıştan endişe duyuyoruz.

- Kâr, kolaylık veya piyasada bulunan diğer ürünleri taklit etmek amacıyla koruyucu ve/veya modern sentetik maddeler içeren formülasyonların kullanılması, Organik Tarım İlkeleri ile bağdaşmaz.
- Tarihsel olarak veya geleneksel olarak (yaklaşık son 60-- 70 yıldan daha uzun bir süredir) kullanılan gıda işleme katkı maddeleri, bu gıda ürünlerini geliştiren kültürleri yansıtır. Modern teknolojinin, nihai ürün, çevre ve/veya ürün performansı açısından eşdeğer veya daha üstün sonuçlar veren bu geleneksel katkı maddelerinin yeni kaynaklarını geliştirdiğini kabul ediyoruz. Örnekler arasında daha saf bir kostik madde (örneğin, süzölmüş odun külü yerine potasyum hidroksit veya sodyum hidroksit) veya saflaştırılmış bir mikrobiyal kültür türü sayılabilir.
- Pazara daha fazla ve daha sağlıklı ürünler sunmak bir sosyal faydadır. Geleneksel yöntemlerin korunması, kültürel kimliği ve çeşitliliği destekler ve kültürel bilgiyi muhafaza eder.
  - Organik tarım pestisit kullanımını yasakladığından, ham üründe toksik kalıntı riski doğal olarak daha azdır.
- Çiftlik veya gıda işleme çalışanları iyi eğitilmiş, yüksek motivasyonlu ve saygı duyulan kişilerden oluşuyorsa, ürünlerin daha güvenli olma olasılığı artar. Çiftliklerde ve işleme tesislerinde özenli üretim, ürünlerin patojenler ve toksik kimyasallarla kontaminasyonunu önler. Sorunların temel nedenlerini en aza indiren önleyici uygulamalar uygulandığında gıda güvenliği riskleri azalır.
- Başka türlü bulunmayan özellikler sağlamak için aldatici şekilde formüle edilmiş veya tağşiş edilmiş ürünler, tüketicilerin bilgilendirilmiş seçimler yapma haklarını ve yeteneklerini zedeler.
- Doğa, ana akım emtia piyasasının gerçekte kullandığından daha fazla kullanılabilir ürün sunmaktadır. Mevcut hammaddeler hakkındaki bilgimizi genişletmek ve bunların üretimini teşvik etmek, ticarete ve çiftliklerde çeşitliliğin yeniden sağlanmasına ve tarımsal tabanımızın genişlemesine yardımcı olacaktır. Daha az sayıda üründen ve/veya insan sağlığına zararlı olabilecek sentetik malzemelerden üretilen ürünlerle piyasayı doldurmak, bu faydaya ters düşmektedir.
- Tüketici alışkanlıklarını ve satın alma kalıplarını değiştirmek için yapılan çabalar, ürün hakkında bilgi içermelidir. Bu bilgiler, yukarıda açıklanan önlemler aracılığıyla tüketiciler tarafından kolayca erişilebilir olmalıdır.

Uygulama Örnekleri

- Çiftlikler şunlara katkıda bulunur:
  - Söz konusu nüfus tarafından geleneksel ve/veya kültürel olarak değer verilen gıdaların yerel olarak sürekli bulunabilirliği (veya yeniden canlandırılması);
  - Yerel nüfusa gıda ve lif temini.
- Gıda işleme en aza indirilir ve doğal bir şekilde gerçekleştirilir. Gıdaların besin değerini ve doğal lezzet özelliklerini korumak için uygun teknoloji kullanılır.
- İşlenmiş gıdalar, kültürel mirası saygı göstererek ve besin değerinin kaybını en aza indirecek şekilde formüle edilir ve üretilir.
- Organik ürünlerin işlenmesi ve depolanması sırasında kaybedilen özellikleri yeniden oluşturmak, ihmalkar işlemeyi gizlemek veya ürünün gerçek niteliği hakkında yanıltıcı bilgi vermek amacıyla maddeler ve teknikler kullanılmaz.

İşleme yardımcıları ve katkı maddelerinin seçiminde, formülasyon gerekliliği, çevresel etki ve bu tür maddelerin kullanımının sağlık üzerindeki etkileri dikkate alınır.

Not: Katkı maddeleri yasalarca zorunlu olduğu durumlarda (örneğin vitaminler ve mineraller), sentetik formlar veya sentetik bileşenler içeren formlar (örneğin koruyucular) yerine doğal formlar tercih edilir.

- Doğal aroma maddeleri, bu tür tarımsal bileşenlerin dahil edilmesinin mümkün veya geleneksel olduğu hiçbir durumda, ürün formülasyonlarında gerçek tarımsal bileşenlerin yerine kullanılmaz.
- Kullanılan tüm katkı maddeleri ve işleme yardımcılarının seçiminde, üretim süreçlerinin çevresel ve sosyal etkileri dikkate alınır.
- Üreticiler, mümkün olduğunca tarımsal bileşenleri sentetik bileşenlere dönüştürmekten ve bunları benzer özelliklere sahip doğal bileşenlerin yerine formülasyonlarda kullanmaktan kaçınırlar. Örneğin, jojoba yağı, argan yağı, shea yağı gibi daha az yaygın yağlar kullanmak yerine, hindistancevizi yağı veya palmye yağını sentetik kozmetik bileşenlere dönüştürmek gibi.
- Tüm işlenmiş gıdalar, nihai üründe bulunan tüm malzemeleri açıkça belirtmek için etiketlenir. Bu, nihai üründe orijinal haliyle veya diğer bileşenlerle birleşmiş veya reaksiyona girmiş şekilde bulunan "tesadüfi" veya "kaçınılmaz" işleme yardımcıları da içerir.
- Tüm çalışanlar, faaliyetlerinde gıda güvenliği ile ilgili riskler konusunda eğitilir ve bu riskleri en aza indirmek için gerekli araçlar sağlanır.

E. Hesap Verebilirlik Boyutu: İnsanlar eylemlerinden sorumludur; eylemler şeffaf bir şekilde gerçekleştirilir; paydaşların katılımı teşvik edilir.

Açıklama: Sürdürülebilirlik, hesap verebilirlik ve şeffaflık gerektirir. Tüketiciler, bilinçli satın alma kararları verebilecek şekilde güçlendirilmelidir. Tüm paydaşların sürdürülebilir kalkınmanın tüm boyutlarının tüm paydaşların erişimine açık olması ve sürekli iyileştirmeye olanak tanıyan açık iletişim kanalları Sürdürülebilir kalkınmanın temel unsurları. Kendi faaliyetlerini değerlendirerek ve başkalarının eleştirilerini dinleyerek sürekli iyileştirme sağlanır.

Amaç: Kapsamlı ve şeffaf raporlama ve iletişim süreçleri, paydaşların sürdürülebilir kalkınmanın tüm ilgili boyutlarını ele almasına yardımcı olur. Performans, sürekli iyileştirmeler ve eksiklikler niteliksel ve/veya niceliksel olarak kanıtlanabilir. Bilgi paylaşımı, toplumun geneline karşı herkesin sorumluluğu olarak görülür.

1. Bütünsel ik yönetim

Değerler ve Kılavuzlar

- Değer zincirindeki her bir halka bir etkiye sahiptir ve herhangi bir ürünün değer zincirindeki ardışık halkalar kümülatif bir etkiye sahiptir. Ürünün genel çevresel ve/veya sosyal etkisini değerlendirirken, bu etkilerin toplamını dikkate almak gerekir. Sürdürülebilirlik açısından, iş başarısı ancak

tüm sürdürülebilirlik boyutlarındaki doğrudan ve dolaylı dış etkiler dikkate alınarak doğru bir şekilde ölçülebilir.

- Daha büyük operasyonlar, daha resmi olarak geliştirilmiş yönetim ve durum tespiti prosedürlerine ihtiyaç duyar. Bu prosedürler, operasyonun karmaşıklığını dikkate almalı ve özellikle küçük işletmeler için aşırı bürokrasi veya evrak işleri yaratmaktan kaçınılmalıdır.
- Sürdürülebilirlik sorumluluk anlamına gelir. Bu, herhangi bir değer zincirinin üyeleri arasında ve üyeleri arasında organize edilir. Bu nedenle, zincir boyunca şeffaflık, herhangi bir kuruluşun değer zincirinin geri kalanıyla olan katılımını anlaması için önemli bir bileşendir.
- Farklı malzemeler farklı sistem sınırlarına sahip olabilir. Birden fazla bileşenden oluşan ürünler de benzer şekilde farklı bileşen sistem sınırlarına sahip olabilir.

Uygulama Örnekleri

- Sistemin sınırları, malzemenin kaynağından nihai çözünme veya birikimine kadar olan tüm hareketlerini kapsayacak şekilde tanımlanır.
- Değer zincirindeki aşağı akış bağlantıları, kendi faaliyetlerinden önce ve bu faaliyetleri içeren kümülatif etkileri bilmek ve şeffaf hale getirmekle sorumludur. Özellikle, bu etkilerin sürdürülebilirlik dereceleriyle ilgili iddialarla nasıl ilişkili olduğuna dikkat edilmelidir.
- Zincirin herhangi bir halkasında temel insan haklarını ihlal eden veya bu en iyi uygulama kılavuzlarının ruhunu önemli ölçüde zedeleyen uygulamalar olduğu biliniyorsa, zincirin diğer halkaları ihlalde bulunan halkayla işbirliğini durdurur.
Not: Bunun yorumlanması her bir işletmeye kalmıştır, ancak işletmeler, diğerlerinin isterse uygulamaları sorgulayabilecek kadar şeffaftır.
- İşletmeler, açık sürdürülebilirlik hedeflerini kamuya açık bir şekilde duyurur ve bu hedeflerin uygulanması, doğrulanması ve önemli sürdürülebilirlik zorluklarının proaktif olarak ele alınmasına yönelik stratejilerini açıklar.
- -Tüm ilgili sürdürülebilirlik kategorileri etkili ve bütüncül bir şekilde yönetilir; sürdürülebilirlik boyutları arasındaki trade-- offs sorumlu bir şekilde yönetilir ve ortaklarla sinerji yeniden güçlendirilerek "kritik noktalar" ele alınır.
- Değer zinciri, bir ürünün genel sürdürülebilirliğini değerlendirirken tüm maliyetleri dikkate alır. Doğrudan maliyetleri normalde nihai ürünün fiyatına dahil edilmeyen dışallıklar, iç maliyetler olarak hesaplanır.

2. Şeffaflık ve raporlama

Değerler ve Kılavuzlar

- Tüm değer zinciri aktörleri, faaliyetlerinde şeffaflığa bağlı olmalıdır. Gerçek şeffaflık, amacın samimiyetini, iletişim kurma ve ilişkiler oluşturma arzusunu, geri bildirim almaya açıklığı ve iyileştirme istekliliğini yansıtır. Şeffaflık, bu bölümde açıklanan raporlamanın kamuya açık olmasını da gerektirir. Şeffaflık, tartışılan tüm konular temelinde, değer zincirinde hangi aktörlerin hangi yönlerinin kapsandığını ve hangilerinin kapsamadığını açıkça belirtirse geçerlidir.

- Pazar beklentileri, bazı tüketicilerin veya pazarların çiftçilerden ve diğer değer zinciri aktörlerinden katılımcı garanti sistemleri veya organik sertifikasyon gibi ek güvence programlarına katılmalarını talep etmesine neden olabilir. Yerel çiftçi pazarlarında veya yerel mağazalarda satış yapan çiftçiler, sözlü iletişim veya müşterileri çiftliklerine davet ederek müşterilerin güvenini ve desteğini kazanabilir. Değer zincirinin üst kademeleri hakkında bilgi sahibi olmak ve bu kademelerle yakınlık, daha fazla güven uyandırır ve daha az belgeye ihtiyaç duyulmasını sağlar.
- Sürdürülebilirlikle ilgili faaliyetler hakkında iletişim, aşağıdakiler dahil ancak bunlarla sınırlı olmamak üzere çeşitli amaçlara hizmet eder:
  - Kişinin başarıları, zorlukları ve planları hakkında ayrıntılı bir hesap verme, yani tarihsel bir hesap, böylece bunlar kendi kendine- -incelenebilir veya başkaları tarafından incelenebilir;
  - Müşterilerin bilinçli satın alma kararları almasına yardımcı olmak için kendi başarılarını, zorluklarını, ihtiyaçlarını ve planlarını raporlamak;
  - Değer zincirine doğrudan dahil olmayan uygulayıcıları, araştırmacıları, politika yapıcıları veya diğer kuruluşları eğitmek.
- Göstergeler ve ölçütler, hem iyileşmeyi hem de mutlak performansı izlemek ve raporlamak için değerli araçlardır. İlk temel ölçümleri almak, zaman içinde kaydedilen ilerlemeyi değerlendirmek için olanak sağlar. Hedefler konusunda net olmak ve bunların hem kuruluş içinde hem de dışında ilgili olmasını sağlamak, benzer- -düşünen kuruluşlarla daha geniş ölçekli öğrenme ve bilgi alışverişi imkânı sunar. Bu belgede tartışılan hedeflerin gerçekleştirilmesi, bu çalışmaların nihai amacı olmalıdır.
- Tam maliyet muhasebesi (-) ve yaşam döngüsü analizleri (life--) yalnızca büyük şirketlerden makul olarak beklenebilir. Raporlama ve muhasebe, hiçbir kuruluş için gereksiz bir yük olmamalıdır. Genel olarak, bir kuruluşun etki alanı ne kadar büyükse, raporlama ihtiyacı da o kadar büyük olur.
- Her operatörün kendi izleme ve değerlendirmesini yapmasının yanı sıra, bir operasyonun ölçümlerini diğer operasyonlarla veya objektif bir sürdürülebilirlik hedefleri veya performans ölçütleri (veya varsayılan değerler) ile karşılaştırmak yararlı olabilir. Bu, performansı daha geniş bir norm veya sektör veya faaliyet- - genelinde değerlendirmek için olanak sağlar.
- Belirli bir konuda ortak bir referans noktası veya standart (veya varsayılan değer) ile performans ölçümü, örneğin aşağıdaki amaçlarla kullanılabilir:
  - Aynı tür işleri yapan diğer kuruluşların faaliyetlerinin etkisini karşılaştırmak;
  - Üretici türüne göre (örneğin organik üreticiler, kahve çiftlikleri veya bir tür işleme faaliyeti) bir veya daha fazla uygulama veya üretim yönündeki toplu performansı, başka bir sektördeki benzerleriyle (örneğin geleneksel üreticiler, şeker kamışı çiftlikleri veya farklı bir tür işleme faaliyeti) karşılaştırmak.

Uygulama Örnekleri

- Tüm değer zinciri aktörleri, bu belgede tartışılan hedeflere ulaşmak için performanslarını değerlendirir ve faaliyetlerini iyileştirmeye çalışır.
- İncelenen herhangi bir sistem için, raporlamanın sınırları ve kapsamı, yani raporlama kapsamına giren ve girmeyen hususlar açıkça belirtilir. Bir

bir kuruluş bu belgede açıklanan tüm konuları ele almazsa, bu eksiklikleri gerekçelendirmelidir.

- Operatörler, bu belgede belirtilen sürdürülebilirlik konularının tamamını ele alan göstergeler ve ölçütler seçer. Yaklaşım ve metodolojinin açık olması ve göstergeler ile ölçütlerin bu belgede belirtilen hedeflerin gerçekleştirilmesine ilişkin sonuçlara bağlanması veya bu sonuçlara yol açması önemlidir.
- Operatörler, faaliyetlerin ilk okumalarını daha sonraki tarihlerde yapılan ölçümlerle karşılaştırır. Temel ölçümlerini iyileştirme hedef alanlarıyla ilişkilendirir ve bu hedeflere ulaşmak için eylem planları geliştirir. Ardından, bu eylem planlarına göre ilerlemeyi değerlendirir ve gözlemlenen veya şüphelenilen istenmeyen olumsuz sonuçlar da dahil olmak üzere sonuçları şeffaf bir şekilde raporlar ve ilgili takip eylemlerini de açıklar.-
- Tüm değer zinciri aktörleri kendi tedarik zincirlerini haritalandırabilir. Ancak iş ilişkilerinde, kaynakları veya müşterileri rakiplerden korumak yaygın bir uygulamadır. Değer zincirinin değerlendirilmesi ve performansına ilişkin raporda yeterli ve güvenilir şeffaflık olduğu sürece (tüketicilere bilinçli satın alma kararları alabilmeleri için yeterli bilgi sağlanması dahil), bu tür gizlilik saygı gösterilebilir.
- -Değer zincirinin katılımcıları, ulaşım ve depolama dahil olmak üzere üretim veya değer zincirinin herhangi bir aşamasında yenilenebilir olmayan enerji kullanımı, sera gazı emisyonları, emisyonlar veya toksinlerin çevreye salınımının olumsuz çevresel etkilerini telafi eder. Geçerli telafi önlemleri arasında karbon dengeleme satın alma, biyolojik çeşitlilik alanları oluşturma, etkilenen alanların ve sistemlerin doğrudan çevresel temizliği ve kar amacı gütmeyen kurumlar tarafından ilgili araştırmalara yatırım yapma sayılabilir, ancak bunlarla sınırlı değildir.-
- Karşılaştırmalı değerlendirmede, operatörler, bu tür seçimleri yapmak için önceden belirlenmiş kriterlere dayalı olarak herhangi bir karşılaştırma ölçütü veya varsayılan değeri seçmelerini şeffaf bir şekilde gerekçelendirirler. Seçtikleri rakamlar geniş çapta kabul görür ve bilimsel topluluk daha fazla veri elde ettikçe akran değerlendirmesi ve sürekli revizyona tabi tutulur. Sonuçta ortaya çıkan değerlendirmenin sınırları ve kapsanmayan en iyi uygulama unsurları (bu belgede açıklananlar) açıkça belirtilir.-
- Bu belgede ayrıntılı olarak açıklanan en iyi uygulama hedeflerini yerine getirdiğine dair tüm iddialar, bu bölümde açıklanan raporlama beklentilerini karşılamaktadır. Nihai olarak, raporlamanın amacı, değer zinciri aktörlerinin bu belgede belirtilen hedefleri ne ölçüde karşıladıklarını açıklayan güvenilir bir rapor sunmalarına yardımcı olmaktır.

3. Katılım

Değerler ve Kılavuzlar

- Katılım, tedarik zincirinin tüm düzeyleri için önemlidir. Küçük üreticilerin değer zincirlerine katılımı, kendi kooperatif örgütlenmeleri veya başka bir örgütlenmenin desteğiyle sağlanmalıdır.
- Yüz yüze etkileşimler, her iki tarafın da birbirlerinin insanlığını görmelerine olanak tanıdığına, işbirliği ilişkilerinin gelişmesi daha olasıdır.- to- -

- Şikayet sistemine yönelik en iyi uygulama yaklaşımı, alınan tüm şikayet ve soruları ve bunlara verilen yanıtları veya çözümleri şeffaf hale getirmektir. Bu korumanın uygun olması ve gerçek isimlerin kaybolmaması koşuluyla, yayınlanan raporlarda belirli tarafların anonim kalmasına izin verilebilir.
- Çıkar çatışmasından kaynaklanan yolsuzluk etik olarak kabul edilemez.
- Bireysel bir operatörün, daha geniş bir toplumsal "sistem" veya davranış normuna karşı bir fark yaratabileceğini hissetmesi genellikle zordur, ancak kolektif çabalar daha fazla güç ve etkiye sahip olma olasılığı daha yüksektir.

Uygulama Örnekleri

- İşletmenin faaliyetlerinden önemli ölçüde etkilenen tüm paydaşlar belirlenir ve daha sonra yaşamlarını ve çevrelerini etkileyen faaliyetlerle ilgili karar alma süreçlerine katılmaları için yetkilendirilir.-
- Tüm paydaşlar, olumsuz sonuçlara maruz kalma riski olmaksızın uygun şikayet prosedürlerine erişebilir.
- -Sürdürülebilirlik üzerinde potansiyel olarak önemli ve uzun vadeli etkileri olabilecek kararlar almadan önce, işletmeler gerekli özeni gösterir ve ilgili sonuçları etkilenen paydaşların erişimine açık hale getirir. İşletmeler, haklarını talep edemeyenler (örneğin doğa, gelecek nesiller) dahil olmak üzere, potansiyel olarak etkilenen paydaşları proaktif olarak belirlemeli, bilgilendirmeli ve görüşlerini paylaşmaları için yetkilendirmelidir.
- Paydaşların çıkar çatışmaları, saygı, karşılıklı anlayış, adil çatışma çözümü ve eşit güç temelinde uygun doğrudan veya arabuluculuk yoluyla diyalog yoluyla çözülür.
- Tüm sürdürülebilir değer zinciri aktörleri, faaliyetlerinin her yönüyle ilgili geri bildirim almaya açıktır. Soru, daha fazla bilgi veya açıklama taleplerini ve algılanan sorunlarla ilgili bilgileri memnuniyetle karşılar ve uygun şekilde yanıtlar. Bu sistem, satış ve pazarlama bilgi kanalları aracılığıyla kamuya açıktır ve internet ve/veya diğer kolay erişilebilir medya aracılığıyla erişilebilir.

Ekler

Ek 1 – Sürdürülebilirlik ve Çevre Yönetimi ( ) Tanımları

Katkı maddesi – Bir ürün formülasyonuna, o formülasyonun özelliklerini değiştirmek, iyileştirmek veya başka şekilde değiştirmek için eklenen madde.

--**Tarım** – Mahsul ve/veya hayvancılık üretimi, arıcılık, su ürünleri yetiştiriciliği, mantar ve diğer tarım dışı bitki ve hayvancılık dışı ürünler ile kasıtlı olarak ekilen (ve yönetilen) ormanlar dahil olmak üzere, çiftlik düzeyinde gıda ve lifin birincil üretimi.

--**Tarım-ormancılık** – ağaç türlerini diğer tarım ürünlerinin üretimiyle çok katmanlı bir sistemde birleştiren bir üretim modeli.

Biyolojik olarak parçalanabilir – bir malzemenin, doğal olarak meydana gelen biyolojik ayrışma yoluyla, normalde doğal ortamda bulunan bileşenlere ayrışma yeteneği.

Biyolojik çeşitlilik – herhangi bir ekosistemdeki organizma türleri ve çeşitlerinin çeşitliliği. Biyolojik çeşitlilik, makroskobik ve mikroskobik ölçeklerde bulunur ve her iki ölçekte de dikkate alınmalıdır.

Alıcı – belirli bir değer zincirinde başka bir kuruluştan ürün satın alan kuruluş.

Tüketici – belirli bir ürünün alıcısı veya kullanıcısı. Son tüketici, bir değer zincirinden bir ürünü satın alan veya elde eden son taraftır.

Kültür – belirli bir grup veya toplum tarafından nesiller boyunca oluşturulan toplu yaşam biçimi. Bir kültürün belirleyici özellikleri arasında şunlardan biri veya daha fazlası bulunur: dil, yemek, giyim, din, felsefe, sanat, müzik, mimari, tarım, iş yapıları, yönetim yapıları, kutlamalar, ritüeller ve diğer sosyal etkileşimler ve gelenekler.

Gelişim – Sürdürülebilirlik açısından gelişim, herhangi bir sistemde, daha fazla yaşam kalitesi ve miktarını sürdürme kapasitesini artıran, yenilenmeye ve daha sağlıklı hale gelmeye yol açan olumlu değişiklikleri ifade eder.

Ayrımcılık – Irk, kast, ulusal köken, din, yaş, engellilik, cinsiyet, medeni durum, cinsel yönelim, sendika üyeliği veya siyasi görüşe dayalı olarak işe alım, ücretlendirme, eğitime erişim, terfi, işten çıkarma veya emeklilikle ilgili önyargılı uygulamalar.

Eko--yoğunlaştırma (ekolojik yoğunlaştırma) – ekosistem hizmetlerinin performansının optimizasyonu. Bu hizmetler arasında haşere ve hastalık kontrolü, su tutma ve drenaj, toprak oluşumu, toprak biyolojisi ve verimliliği, besin döngüsü, azot

sabitlenmesi, fotosentez ve karbon tutma, çoklu tarımsal ürün ve hayvan türleri, tozlaşma ve diğerleri.

Kenar etkisi – yabani ve tarım alanlarının kesiştiği bölgelerde, tamamen tarım alanlarında meydana gelenlere kıyasla nispeten daha fazla biyolojik çeşitlilik etkileşiminin meydana geldiği bir fenomen.

Eşitlik --- adil veya tarafsız olma niteliği; adalet; tarafsızlık.

Egzotik – başka bir ekosistemden kaynaklanan.

Dışsallıklar – bir ürünün veya üretim sisteminin fiyatında veya etkisinde hesaba katılmayan, ekosistemler veya insanlar üzerindeki maliyetler veya olumsuz etkiler.

Yem dönüşüm oranı – bir hayvanın ürettiği kullanılabilir ürünün ağırlığına oranla alması gereken yem miktarı.

Gıda güvenliği – gıdalarda patojenik organizmaların ve/veya kimyasal toksinlerin bulunmaması veya insan sağlığı için endişe verici seviyelerin altında bulunması.

Gıda güvenliği – herhangi bir kişi, grup veya topluluğun, acil durum kaynaklarına başvurmak zorunda kalmadan, beslenme ihtiyaçlarını karşılamak için yeterli kalite ve miktarda, kültürel olarak kabul edilebilir gıdaya sahip olma yeteneği.

Gıda egemenliği – herhangi bir kişi, grup veya topluluğun, tam bir beslenme için yeterli miktar, kalite ve çeşitlilikte gıda temin etme konusunda bağımsız hakimiyet ve yetenek.

İşlevsel çeşitlilik – farklı türlerin veya bileşenlerin, "rastgele çeşitlilik" in aksine, esas olarak olumlu yollarla etkileşime girdiği çeşitlilik.

Genetik Mühendisliği - Moleküler biyolojiden (rekombinant DNA gibi) bir dizi teknik, bitkilerin, hayvanların, mikroorganizmaların, hücrelerin ve diğer biyolojik birimlerin genetik materyali, doğal çiftleşme ve üreme yöntemleri veya doğal rekombinasyon ile elde edilemeyecek şekillerde veya sonuçlarla değiştirilir. Genetik mühendisliği teknikleri arasında şunlar bulunur, ancak bunlarla sınırlı değildir: rekombinant DNA, hücre füzyonu, mikro- ve makro-- enjeksiyon ve kapsülleme. Genetik olarak mühendislik uygulanmış organizmalar, konjügasyon, transdüksiyon ve doğal hibridizasyon gibi tekniklerle elde edilen organizmaları içermez.

Genetiği Değiştirilmiş Organizma (GDO) - genetik mühendisliği ile dönüştürülmüş bitki, hayvan veya mikroorganizma.

-Sera gazı - doğal olarak oluşan veya insan yapımı, küresel ısınmaya katkıda bulunduğu bilinen gaz molekülleri, bunlarla sınırlı olmamak üzere karbondioksit, karbonmonoksit, kloroflorokarbonlar, hidroflorokarbonlar, metan, azot oksit, ozon, perflorokarbonlar, sülfür heksaflorür ve su buharı.

Sera gazı emisyonları – sera gazlarının üretimi ve atmosfere salınması.

Hasat edilen ürün – belirli bir tarımsal üretim biriminden elde edilen herhangi bir ürün.

Yüksek Koruma Değeri Alanı (HCVA) – çevresel, sosyoekonomik, biyolojik çeşitlilik veya peyzaj değerleri nedeniyle olağanüstü ve kritik öneme sahip olduğu belirlenen alan.

Sıcak nokta – değer zincirinde veya üretim sisteminde önemli çevresel etkiye sahip olduğu belirlenen noktalar.

Gösterge – belirli bir olgunun kanıtı. Göstergeler genellikle niteliktedir. (Karşıt anlam için “metrik” tanımına bakınız.)

Hayvancılık – çiftlik işleri, satış, gıda, lif, gübre veya diğer hayvansal ürünler amacıyla çiftlikte yetiştirilen hayvanlar.

Yerel – nispeten küçük ölçekli ve komşu bölgelerden farklı olarak tanımlanmış, sınırları belirlenmiş bir ekosistem ve/veya ekonomik sistemle ilgili.

Metrik – performansı ölçmek için kullanılan nicel bir araç.

Modern – son 70 yıl içinde ortaya çıkan veya kullanılmaya başlanan.

Malç – nemi tutmak, hava koşullarından (güneş, rüzgar, yağmur) korumak, yabancı otları bastırmak ve toprağın organik maddesini korumak veya oluşturmak için toprağı kaplayan malzeme.

Multi-- -story – tarım-ormancılık yönetiminde uygulandığı gibi, birden fazla üretim katmanına sahip olan.

Yerli orman - 1 hektar veya daha fazla alana sahip, %35'ten fazla ağaç örtüsü ve hektar başına en az 10 adet 10 metre yüksekliğe ulaşan veya *yerinde*, yani o toprak/iklim kombinasyonunda bu eşik değerlere ulaşabilen ağaçların bulunduğu yerli bitki örtüsü alanları.

Doğal – sentetik veya non-- -sentetik olmayan; insan yapımı- -made olmayan; çevrede kolayca bulunabilen ve/veya doğada bulunan malzemelerle başlayan ve doğal biyolojik süreçler dışında dönüştürülmeyen bir süreçle üretilen.

Operatör – Organik ürünleri üreten, dönüştüren ve/veya ticaretini yapan fiziksel veya yasal olarak sorumlu taraf.

Önlem İlkesi – Herhangi bir yeniliğin (kısa- ve uzun-- -term) güvenliği ile ilgili ispat yükümlülüğünü, onu piyasaya süren tarafa yükleyen ve bu ispat yaygın olarak kabul edilene kadar kontrolsüz bir ortama salınmasını kısıtlayan yaklaşım.

İşleme – Fiziksel ayırma ve/veya suyla yıkama dışında, hasat edilmiş ürünlerin ambalajlanması, etiketlenmesi veya dönüştürülmesi.

-İşleme yardımı – Cihazlar veya aletler hariç, ürün bileşeni olarak tek başına tüketilmeyen, hammaddelerin, ürünün veya bileşenlerinin işlenmesi sırasında teknik bir amacı yerine getirmek için kasıtlı olarak kullanılan ve nihai üründe kalıntı veya türevlerinin kasıtsız ancak kaçınılmaz olarak bulunmasına neden olabilecek herhangi bir madde veya malzeme. Bu, filtrasyon yardımcı maddelerini de içerir.

Geri dönüştürülebilir – Aynı formda yeniden kullanılabilme, başka bir kullanılabilir ürün veya malzemeye dönüştürülebilir veya biyolojik olarak parçalanabilme özelliğine sahip. Geri dönüştürülebilir olma iddiası, yalnızca teorik olarak belirli bir ürün ve/veya durum için geçerli ise geçerli değildir, yani geri dönüşümün fiilen mümkün olması gerekir; kullanıcı, malzemeyi bir yere götürebilmeli ve/veya malzeme ile bir şey yapabilmelidir. Geri dönüşüm süreci, atık haline gelmeyecek şekilde makul veya uygun bir zaman dilimi içinde gerçekleşmelidir.

Yenilenebilir – kendi türünden daha fazlasını üretebilme özelliğine sahip.

Doğru geçim – insanlara ve onların yakın ailelerine yeterli gıda, barınma, giyim, sağlık, istihdam ve eğitim fırsatları sağlayan bir yaşam standardı. Doğru geçim, yakın aile (topluluk/çevre) dışında önemli olumsuz etkilerin olmaması ve ideal olarak, bu alanlarda önemli olumlu etkilerin olması anlamına da gelir.

Kırsal kalkınma – öncelikle tarımsal alanlarda ve topluluklarda kültürel, sosyal, ekonomik ve çevresel faaliyetlerin geliştirilmesi.

Küçük çiftçi – (i) Gıda ve temel ev ihtiyaçlarını karşılamak için aile işgücüsüyle (-) çalışan bir çiftlik; (ii) Kendisi ve yakın aile üyeleri ve/veya eşdeğer miktarda işçi çalıştırarak işletilebilecek kadar küçük bir araziye sahip olan ve/veya bu araziye işleyen çiftçi.

SOAAN – Sürdürülebilir Organik Tarım Eylem Ağı
(http://www.ifoam.bio/growing_organic/Best_Practice_Program/index.php)

Paydaş – Bir kuruluş, karar, sonuç vb. üzerinde yatırım, pay veya menfaati olan kişi veya grup.

Sürdürmek – başarısız olmaktan korumak; devam ettirmek; uzatmak.

Sürdürülebilir kalkınma – Sürdürülebilirliğin bir hedefe doğru devam eden bir süreç olduğu fikrini yansıtan bir terim; hiçbir faaliyet tamamen sürdürülebilir olamaz, ancak giderek daha sürdürülebilir özellikler geliştiren ve ortaya koyan eylemlerle bu hedefe ulaşılabilir.

Sürdürülebilirlik – faaliyetlerin, başkalarının da kendi faaliyetlerini yürütme yeteneğini tehlikeye atmadan süresiz olarak gerçekleştirilebileceğini ifade eden bir kavram. Bu tür faaliyetlerin tümü, bunları toplu olarak desteklemek için Dünya'nın küresel kapasitesi dahilinde olmalıdır. Sürdürülebilirlik, ekolojik, sosyal, ekonomik, kültürel ve hesap verebilirlik boyutlarını kapsar.

Sentetik – doğal olarak meydana gelen biyolojik süreçlerle indüklenmeyen kimyasal değişikliklerle insanlar tarafından üretilen.

Sistem sınırları – Bir ürünün yaşam döngüsündeki süreçlerin tanımlandığı sınırlar; yaşam döngüsü analizi yapmak veya o ürünle ilgili etkileşimleri anlamak amacıyla kullanılır.

Toksin – Bir veya daha fazla yaşam formuna, ekosisteme veya ekosistem bileşenlerine zararlı, toksik özelliklere sahip kimyasal veya biyolojik madde. Örnekler arasında ağır metaller, pestisitler, organik çözücüler (benzen veya karbon tetraklorür gibi), küf ürünleri (aflatoksinler veya patulin gibi), bakteriyel ürünler (botulinum gibi), belirli nanomalzemeler ve GDO'ların belirli yan ürünleri sayılabilir. -Bazı maddeler belirli konsantrasyonlarda toksik değildir, ancak diğer konsantrasyonlarda toksiktir.

Geleneksel – modern olmayan, yani 60-- -70 yıldan daha eski.

Değer zinciri – bir ürünün üretimi ve ticaretinde yer alan tarafların sırası; bu zincirde, her bir halkada sunulan hizmet, sunulan hizmete orantılı bir değer kazanır.

Atık – İnsanlar tarafından kullanılan ve artık başka bir kullanımı olmayan herhangi bir malzemenin geri kalan kısmı.

Sürdürülebilir Organik Tarım Eylem Ağı (SOAAN)

Daha fazla bilgi ve katılım için:

www.ifoam.bio/en/value--chain/ifoam--community--best--

[-practice](http://www.ifoam.bio/en/value--chain/ifoam--community--best--practice). adresine gidin veya

IFOAM – Organics International

Charles--de--Gaulle Strasse 5

53113 Bonn Almanya

Tel +49 228 92650 10

Faks +49 228 92650 99

www.ifoam.bio

TARIM VE DEĞER ZİNCİRİ İÇİN EN İYİ UYGULAMA KILAVUZU

Sürdürülebilir Organik Tarım Eylem Ağı (SOAAN) tarafından geliştirilmiştir

IFOAM - Organics International Genel Kurulu tarafından küresel organik hareket tarafından onaylanmıştır Aralık 2013

Halka açık sürüm 1.0 - Aralık 2013

https://www.ifoam.bio/sites/default/files/best_practice_guideline_v1.0.pdf

www.ifoam.bio

ifoam.organic

[@IFOAMorganic](https://twitter.com/IFOAMorganic)

